

”

Viineripakendil olevad sead on omamoodi paratamatus. Kui mõtled, et nad lähevad vorstiks, oleks see justkui jaburus, aga poes ei analüüsi 99 protsenti inimesi midagi.

RAIN PIKAND, Divisioni looja ja loovjuht
LK 6

”

Noored ei tule raha eest, too kohale ükskõik kui suured nimed. See on üks tänavakultuuri võlused: noortelt noortele ja kõik tasuta.

KRIS SÜLD, tänavakultuuri festivali korraldaja

LK 5

Filmifestival tuleb jälle

Sel nädalal jõuab Viljandisse Pärnu filmifestival, mis on võtnud fookusesse võimu ja vaimu vastasseisu.

Täna laupäevani linastuvad dokumentaalfilmid igal pärastlõunal endises koolimajas Viljandi raekoja kõrval ning paar tundi enne loojangut Heimtali rahvamajas.

«Võimu ja vaimu temaatika on esindatud isegi lastefilmides: poolkate «Laagris» drillitakse lapsi alluma käsuliinile ning grusiinlaste filmis «Tõelised poliitikud» näeme kolmekuni viieaastasi lapsi andmas nõu, kuidas sõjad ära kaotada,» rääkis filmifestivali pealik Mark Soosaar.

«Arvestades, et Viljandi on naivistliku kunsti pealinn, näitame sinisele publikule ka kaht primitivistlikku dokfilmi: Hispaania ja Portugali piiril asuva üksildase mägiküla elanike omatehtud filmi «Arrianosed» ning austraallase Stephen Frosti lugu «Malanga vaimud,» lisas ta.

Erootikahuvilisele vaatajale on kavas «Kohvilaud» ja «Mõnulejad».

«Viljandis etenduv kava sai kokku pandud paar nädalat enne festivali algust ning siis ei teadnud meist veel keegi, et Tšiili film «Lõppjaam» võidab festivali peapremia ning venelaste «Naftaväli» saab auhinna kui parim film põlisrahva ellujäämisest,» ütles Soosaar. «Ka need meistriteosed on Viljandi kavas.»

Tema sõnul on Heimtali rahvamajas näidatavad filmid valitud arvestusega, et neid vaatab Anu Raud koos oma sõpruskonnaga. Enamik neist jutustab eri rahvaste kommetest ja käsitööst. («Sakala»)

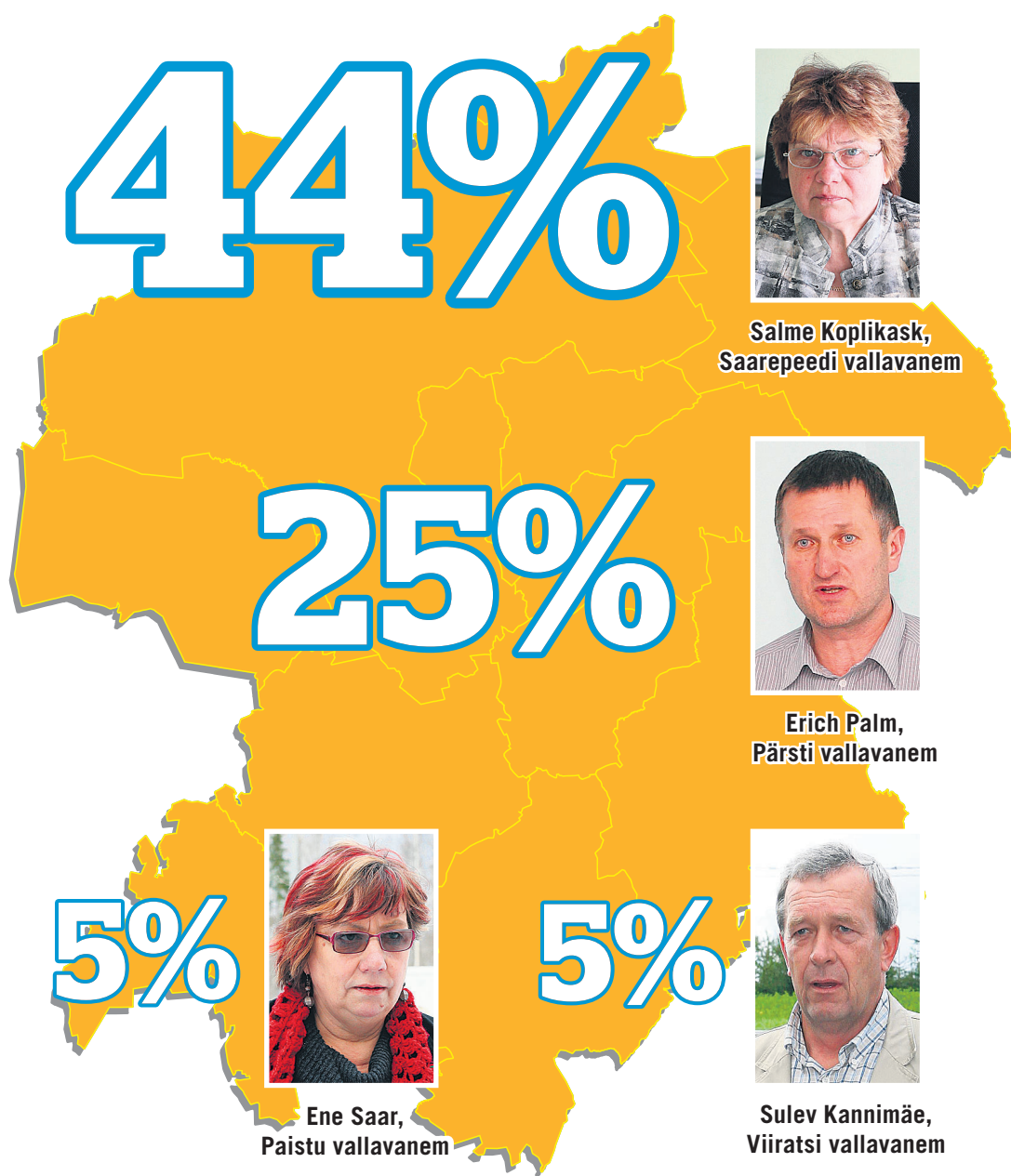
Palk tegi uhke hüppe

VALLAD

Neljal Viljandimaa vallavanemal kerkis mullu palk rohkem kui 15 protsenti. Eri list tähelepanu tõmbasid seejuures Saarepeedi ja Pärsti vallavanema palk. Esimene neist kerkis aastaga 44 protsenti ning teine tõusis maakonna omavalitsusjuhtide pingereas teisele kohale.

Et mõlemad nimetatud vallad kaovad sügisel ning vallajuhtidele on loodavas omavalitsuses garanteeritud osakonnajuhataja ametikoht, võib selles näha katset saada järgmiseks neljaks aastaks võimalikult hea sissetulek.

LK 4

Aasta jooksul kosus sissetulek kõigil neljal liituvalla juhil. Kõige suurema tõusu tegi läbi Saarepeedi vallavanema töötasu, tunduvalt vähem kerkisid Paistu ja Viiratsi vallajuhi palk. 4 x ELMO RIIG; GRAFIKA: KATRI HENGA

Liitu ühiskanaliseerimisvõrguga soodsamalt!

magnoplast
Plastic Pipe Solutions

NAL muhvtoru
COEX, SN 8

KUNI -38%

E-R 8.00-17.00
Reinu tee 25
kampaania.dahl.ee

ILM

22°

Täna on pilves selgine mistega ilm. Mitmel pool sajab hoovihma, on äikest. Puhub edelatuul kiirusega 4–7 meetrit sekundis. Sooja on 18–22 kraadi. Viljandi järve vee temperatuur oli eile pärastlõunal 22 kraadi. Päike tõuseb Viljandis kell 4.40 ja loojub kell 22.06.

VILJANDIS

Rannatennise etapp

Täna kell 18 peetakse Viljandi järve ääres naiste rannatennise etapp, kuhu oodatakse mängima ka kogemusteta huvilisi. Mänguvahendid on korraldajalt.

9 771406 401012 ISSN 1406-4014

18.07.–7.08.2013

SELVER
Hea mõte

HEAD HINNAD

315
489 **-35%**

Presskannu- või filtrikohv, keskmine röst, Löffbergs Lila, 500 g, 6,30/kg

299
399 **-25%**

Lastegrillvorst ploomidega lambasooles, Rakvere LK, 450 g, 6,64/kg

225
335 **-32%**

Tualettpaber 3-kihiline, Serla, 8 rulli/pk, 0,28/rull

24⁹⁹ **29⁹⁹**
33⁹⁹ **-26%** 41⁹⁹ **-28%**

Koolikott tüdrukutele või poistele, Charters, 1 tk

Toodetud Eestis

Ei ole müügil Pääsküla Koduselveris

Piltidel on illustreeriv tähendus ja pakkumine kehtib, kuni kaup on jätkub.

JUHTKIRI

Nagu võõra oma

Kui mõni vallavanem on piski-keste omavalitsuste liitmise vastu maailmavaate pärast, ei saa talle tema seisukohta pahaks panna. Aga kui vallad liituvad klausliga, et praegustele vallajuhtidele garanteeritakse uues haldusüksuses osakonnajuhataja koht, ei tee see neile kindlasti au. Ent just nii on kirjast Pärsti, Paistu, Viiratsi ja Saarepeedi valla ühinemislepingus.

Regionaalminister Siim Kiisleri meeskond on põhjendanud haldusreformi elluviimisel sunni rakendamist väitega, et ilma selleta muudatusi ei sünni. Omavalitsuste arvu vähendamine tähendab ju ühtlasi väiksemat hulka omavalitsusjuhte ja kes see ikka oma sooja koha vabatahtlikult käest annab.

Sellist juttu pole meeldiv kuulda. On mõistetav, et oma särk on ihule kõige lähem, kuid sellegipoolest tahaks lootat, et Eesti valdu juhivad inimesed, kes suudavad kogukonna huvid enda omadest kõrgemale seada. Seetõttu mõjub nelja liituvalla ühinemislepingu kõnealune klausel üsna muserdavalt.

Kui vallad liituvad klausliga, et praegustele vallajuhtidele garanteeritakse uues haldusüksuses osakonnajuhataja koht, ei tee see neile kindlasti au.

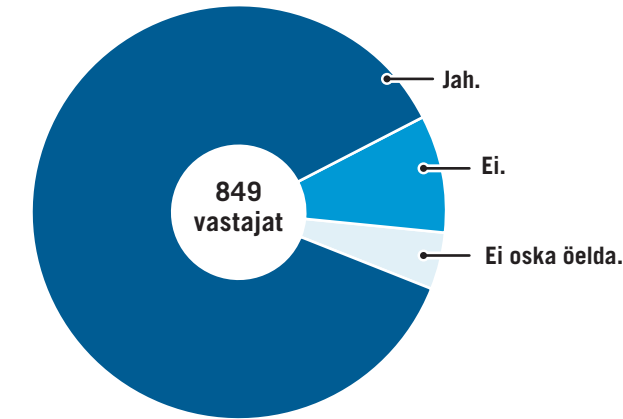
Omaette teema on vallajuhtide palkade tõstmine olukorras, kus terendaval garanteeritud ametikohal makstav töötasu ning selle sõltumine eelmisel kohal teenitud palga suurusel on ebaselged. Täna- nases «Sakalas» avaldab 44-protse-ndilise palgatõusu saanud Saarepeedi vallavanem Salme Koplikask igal juhul arvamus, et tema töötasu peaks osakonnajuhatajana samaks jääma.

Liituvatel valdadel tuleks uude rõngasvalda suhtuda kui enda omasse. Paraku jätab praegune asjaajamine sootuks teistsuguse mulje. Näib, nagu tegutseksid neli valda üleminekuperioodil küüned enda poole.

Õeldakse, et riigileib on pikk ja peenike. Antud juhul tundub aga, et tegelikult on see hoopis väga rasvane ning võimaldab märkimisväärselt pikka aega sõõnuks saada.

KÜSITLUS

Kas Viljandi kesklinnas on tasuta parkimine end teie meelest õigustanud?

Allikas: «Sakala»

Pilguheit valimistele

20. OKTOOBRIIL on järjekordest omavalitsuse volikogu valimised. Praegu on paslik meelde tuletada tähtsamad kuupäevad ja toimingud, millele tuleks tähelepanu pöörata. Eelkõige puudutab see hääletamise ja kandideerimise tähtaegu, valimisliitudega seotud muudatusi ning mitut uuendust.

Kandideerida saavad vähemalt 18-aastased Eesti või teiste Euroopa Liidu riikide kodanikud. Sealjuures on tähtis, et 1. augustiks oleks inimese püsiv elukoht rahvastikuregistri järgi selles vallas või linnas, kus ta kandideerib.

21. augustil saab hakata kandidaate ja valimisliite registreerimiseks esitama. Valimisliitude puhul lõpeb esitamine 5. septembril ja kandidaatide puhul 10. septembril.

Samuti tuleb arvestada, et korraga saab kandideerida ainult ühes valimisringkonnas ja ühe erakonna või valimisliidu nimekirjas. Registreerida on võimalik ka üksikkandidaate.

VALIMISLIIDU VÕIVAD vallas või linnas moodustada hääleõiguslikud inimesed. Üks inimene saab olla ainult ühe valimisliidu moodustaja.

Kõigepealt tuleb valimisliidu moodustajatel sõlmida omavahel seltsinguleping. Et seltsingulepingu sõlmimise kohustust varem ei olnud, tuleks sellele tähelepanu pöörata.

Valimisliidu moodustajaid ehk lepingule allakirjutajaid peab olema vähemalt kaks ning nad ise ei pruugi olla kandidaadid. Nad peavad valima endi seast juhtima õigustatud isikud, kes vastutavad valimisliidu erakonnaseadusest tulenevate kohustuste täitmise, näiteks valimiskulude aruanete esitamise eest.

Samuti tuleb määrata vähe-

ALO HEINSALU

vabariigi valimiskomisjoni esimees

malt üks volitatud esindaja, kes suhtleb liidu nimel valla või linna valimiskomisjoniga ning tegeleb kandidaatide registreerimisdokumentide esitamisega. Valimisliidu registreerimiseks esitamise teatisele on vaja lisada seltsinguleping, mille näidis on kättesaadav üleriigilise valimiskomisjoni kodulehel. Lisainfot jagavad ka valla- ja linna-sekretärid.

HÄÄLEÕIGUS ON vähemalt 18-aastastel Eesti ja muu Euroopa Liidu kodanikel ning teiste riikide kodanikel ja kodakondsuseta inimestel, kes elavad alaliselt Eestis. Hääletada ei saa teovõimetuse või vanglakaristuse kandmise korral. Valija elukoht peab olema 20. septembriks valijate nimekirjas rahvastikuregistri järgi selles omavalitsuses, kus ta hääletab.

Hääletamisviise on Eestis mitu: valimispäeval hääletamine, eelhääletamine ja elektrooniline hääletamine. Maakonnakeskuses saab elukohast sõltumata eelhääletada neljapäevast, 10. oktoobrist pühapäeva, 13. oktoobrini. See periood on lisanud, et võrdsustada valimisjaoskonnas hääletamise aeg elektroonilise hääletamise omaga ning anda inimestele võimalus hääletada ka valimispaevale eelneval nädalavahetusel.

Elukohajärgses jaoskonnas saab eelhääletada 14.—16. oktoobrini. Igas vallas või linnas on siis avatud ka vähemalt üks valimisjaoskond, kus saab hääletada väljaspool elukohta.

”**Valimisliidu moodustajatel tuleb sõlmida omavahel seltsinguleping.**

Elukoha jaoskonna saab teada valijakaardilt, mis saadetakse postiga koju. Võimalik on tellida see riigiportaalist eesti.ee ka elektrooniliselt oma e-posti aadressile.

NEIL, KES EI VIIBI halva tervise või mõne muu mõjuva põhjuse korral hääletamise ajal elukohas, on võimalik taotleda õigust hääletada haiglas, hooldekodus või muus paigas, mis ei ole rahvastikuregistri järgi nende elukoht. Nõnda on võimalik hääletada valimispaevaeelse nädala esmaspäevast kolmapäevani ning sellisest soovist tuleb kirjalikult teada anda lähimale jaoskonnakomisjonile või valla- ja linnavalitsusele.

Valimispäeval saab hääletada ainult elukohajärgses jaoskonnas. Halva tervise või mõne muu mõjuva põhjuse

korral on võimalik taotleda võimalust hääletada kodus.

Kodus hääletamine muutub valijale lihtsamaks, sest taotlust saab esitada nii kirjalikult kui telefonitsi. Telefonitsi saab hääletamiskasti koju tellida ainult valimispaevale kella 14-ni. Elukohajärgse valimisjaoskonna telefoninumbri leiab valijakaardilt või veebilehelt www.vvk.ee.

ELEKTROONILINE VIIS pakub samuti võimaluse hääletada asukohast sõltumata. Seda moodust saab kasutada üksnes ID-kaardi või mobiili-ID ja internetiühendusega arvuti olemasolu korral.

Elektrooniline hääletamine algab neljapäeval, 10. oktoobril kell 9 ja lõpeb kolmapäeval, 16. oktoobril kell 18. Valimispaeval elektrooniliselt hääletada ei saa.

E-häält on võimalik muuta, hääletades eelhääletamise ajal uuesti elektrooniliselt või minnes eelhääletamise ajal valimisjaoskonda sedeliga hääletama. Kui elektroonilist moodust kasutanu muudab valimisjaoskonnas häält, siis kehtib seal paberil antu. Iga valija kohta läheb arvesse ainult üks hää.

Sügisel on e-hääletajal võimalik Android-süsteemil põhineva nutitelefoni katseliselt kontrollida, kas tema hääle jõudis kohale. Pärast e-hääletamist kuvatakse lühikese aja vältel valijarakenduse vaates arvutiekraanile QR-kood. Seda nutitelefoni pildistades saab veenduda, kas hääle jõudis e-hääletamise kesksüsteemi ning arvutis ei ole pahavara, mis võiks mõjutada hääletamistoimingut.

Kontrollrakendust saab valimiste ajal alla laadida elektroonilise hääletamise komisjoni veebilehelt www.valimised.ee.

Igikestev Sosnovski karuputketõrje

AU JA KUULSUS Euroopa Liidule, kes annab raha. Kummar- dus tõrjet korraldavatele ametnikele ja tänu otsese töö tegijatele. Kaheksa aastat kestnud riiklikul karuputketõrjel ei paista lõppu tulevat. Tänavu jätkub tegevus enam kui 1900 hektaril. Lepingud on varasemast paindlikumad, võimalik on tõrjuda ka töötades avastatud uusi kasvukohti.

Praegu võib teede ääres märgata üksikuid õitsvaid karuputketaimi, mis on varem kahe silma vahele jäänud. Kui seemned valmivad, saavad

HEINO LAIAPEA

agronoom, karuputketõrje jälgija

nendest alguse uued väikesed kolooniad.

Ühe tõrjeviisina on soovitud õisikutele kilekott ümber panna, et seemned ei valmiks. Taimemürgi pritsimisega on selliste taimede juures hiljaks jäänud.

Need üksikud õitsvad karuputked pole kellegi omad. Riigihanke võitnud tõrjefirmad väljaspool kaardil etteantud piirkondi taimi hävitama ei lähe, sest see on lisakulu. Maaomanik, kes seda teha võiks, vaatab paraku kõrvalt.

KESKKONNAAMET ei pea vajalikuks kulutada raha maaomanike teavitamiseks ja nii tuleb juurde uusi väikesi kasvukohti, mis võetakse heal juhul ette järgmisel aastal, kui keegi need keskkonnaametile üles annab. Karuputketõrjeks ettenäh-

tud välisraha lõpeb 2015. aastaks. Ma ei usu, et õhuke Eesti riik raatsib tööd oma rahaga jätkata.

Panna see kohustus üleöö maaomanike õlule oleks viga. Siis võib aastate pärast näha samasugust pilti kui Lätis, kus Sosnovski karuputk laiub suurtel aladel.

Mul on kaks lihtsat soovitus: karuputkekolooniate avastamiseks tuleks korraldada õhuseire ja keskkonnaamet peaks alustama maaomanike teavitamist. Muidugi mõista on selle eest tarvis meediakanalitele maksta.

PRÄÄNIK

Soomaa rahvuspargis on valminud õpperajad, kus saab liikuda ka ratastooliga.

PIITS

Viljandis Lossi ja Tartu tänav nurgal asuva maja lagunev karniis raskendab jalakäijate liikumist.

UUDISED

Toimetaja MARKO SUURMÄGI, 433 0042, sakala@ajaleht.ee

180

Tunamulluse rahvaloenduse andmeil elab Eestis 180 rahvuse esindajaid. 2000. aasta loendusega võrreldes sai Eesti juurde 38 rahvuse esindajaid.

Noored õpetavad üksteisele lugusid, mida nad on laagrisse toonud igast Euroopa nurgast.

ELMO RIIG

ETNOLAAGER

Kõpu mõis kajab kaks nädalat muusikast

JOHAN-KRISTJAN KONOVALOV
sakala@ajaleht.ee

Teisipäeval kogunesid noored muusikud terve Eestist ja lisaks veel kümnest välisriigist Kõpu mõisa Eesti ETNO laagrisse. Järgmisel nädalal astuvad nad publiku ette pärimusmuusika festivalil.

Hoolimata sellest et laager oli kestnud vaevalt päeva, käis eile ennelõunal mõisa igas nurgas tuline pillimäng. Nelja rühma jagatud seitsekümmend pärimusmuusika tulevikulootust jagasid üksteisega pillilugusid Euroopa eri paigust ja täiendasid oma oskusi kolme eesti ja kolme välismaa juhendaja käe all.

Üks juhendajatest, Norrast pärit viiuldaja Jo Einar Jansen ütles, et noored on täis teotahet ning oleks valmis pilli mängima kas või öö läbi.

Kitarrist Jaan Jaago lisas, et kui esimesel ööl magasid kõik pikalt, siis laagri edenedes väheneb uneaeg järjest, kulmineerudes järgmisel nädalal toimuva festivaliga, kui üksik unele kulutatud hetk muutub suisa erandiks.

Hindamatu kogemus

Jo Einar Jansen kinnitas, et õpilasele oskusi edasi andes on olulisel nii individuaalne lähenemine kui koosmäng.

Kui mõni laagriline tuleb temalt eraldi näpunäiteid küsima, on ta kindlasti valmis aitama. Samas peab ta väärtuslikuks sõprussidemeid ja kontakte, mis eri maade muusiku-

te vahel sellistes laagrites teki-
vad.

Jaan Jaago sõnul on mujal samasugustes laagrites seltskond veelgi rahvusvahelisem. Olgugi et välismaalt tulevate muusikute hulk on Eesti ETNO-s aasta-aastalt kasvanud, on laagrilised siiski enamasti eesti noored muusikud. Jaago usub, et laagrist saadud kogemus on tulevastele pärimusmuusikutele hindamatu väärtusega.

Jaago jagas muusikud nelja töörühma nii, et neist tekiks ansambel, kus on meelodia, harmoonia- ja rütmipille. Siiski on kõigil laagrilistel palutud kaasa võtta kromaatilise meloodiapill, et ükski lugu kellelgi mängimata ei jääks. Juhendajad liiguvad rühmade vahel ringi, et kõik noored kohtuksid kõikide õpetajatega ning lood saaksid selgeks kõi-

gil laagrilistel. Pärimusmuusika festivalil astutakse üles nii nelja ansamblina kui ühendorkestrina.

Rahvusvaheline seltskond

Laagri pealiku Margit Kuhi sõnul on kõige kaugem osaleja pärit Kanadast. Viimasel hetkel jäid tulemata noored Egiptusest ja Austraaliast. Samas on esindatud sellised Euroopa riigid nagu Rootsi, Suurbritannia, Holland, Belgia ja Saksamaa.

Kuhi ütlemist mööda peaks laagris osalenud muusikud selle suve pärimuspeol silma paistma rohkem kui kunagi varem. Lisaks traditsiooniks saanud festivali avakontserdile võib noori musitseerimas näha nii rohelisel laval kui tänavakontsertidel. Samuti võivad noored algatada spontaanseid esinemisi, mille aega ennustada ei saa.

Linlastele lisandus sotsiaaltoetusi

STEN MAHOV
sten.mahov@ajaleht.ee

Kui varem on Viljandi linnavalitsus sissetulekust sõltuvaid sotsiaaltoetusi määranud reeglist, et üks inimene ei saa aastas rohkem kui sada eurot, siis eelmisest nädalast kehtestati täpne sotsiaaltoetuste maksmise kord.

Sissetulekust sõltuvatest toetustest rääkides sõnas Viljandi linnavalitsuse sotsiaalameti toetuste spetsialist Mare Kallakas, et ükski neist ei kao, vaid mõni tuleb juurde. «Juurde on tulnud näiteks toimetulekutoetust taotlevate ja saavate perede laste kooliminekutootus, mis on kuni 35 eurot,» lausus Kallakas.

Iga avaldus vaadatakse läbi eraldi

Samuti tõsteti gümnaasiumi-õpilaste koolilõuna ja koolieelsetes lasteasutustes käivate laste toidupäeva eest tasumiseks mõeldud toetuse saamiseks sissetulekupiiri. Varem oli see 50, nüüd on aga 75 protsenti pere liikme kohta alampalgast. Sissetuleku arvestamisel jäetakse edaspidi välja riiklikud pere-toetused.

«See peaks võimaldama palju suuremal arvul peredel laste toidumuret kergendada,» avaldas Kallakas lootust.

Mare Kallakase sõnusti vaadatakse ühekordsete toetuste avaldused läbi sotsiaalkomisjoni ja linnavalitsuse istungil, kus iga juhtumit käsitletakse pere majanduslikust olukorrast ja konkreetsest abivajadusest lähtudes.

«Kinnitatud määrades võib teha erandeid, kui konkreetne vajadus seda nõuab, näiteks õnnetusjuhtumite või avariide korral,» seletas Kallakas.

Erakorraliste väljaminekute tekkimise puhul võib toetust taotleda pere, kelle sissetulek ühe liikme kohta on väiksem kui 75 protsenti Eesti kehtivast alampalgast. Tänavu on see summa 320 eurot. Samuti peab toetuse taotleja olema rahvastikuregistri järgi Viljandi kodanik.

«Loomulikult abistatakse toidu, abivahendite või rahaga ka meie linnas hätta sattunud teiste omavalitsuste ko-

ABIRAH

Sissetulekust sõltuvate sotsiaaltoetuste tänavused määrad

- Alla 18-aastastele lastele, üldharidus- või kutseõppeasutusse kuni 19-aastastele õpilastele toimetuleku tagamiseks, terviseprobleemide lahendamiseks ja vaba aja sisukaks veetmiseks hädavajalike kulutuste toetamiseks kuni 150 eurot;
- toimetulekutoetust taotlevate ja saavate laste perede igale lapsele kooliaasta alustamise toetamiseks kuni 35 eurot;
- väikese sissetulekuga ja töötutele, sealhulgas kinnipidamiskohast vabanenutele kuni 80 eurot;
- üliõpilastele sotsiaalseks õppetoetuseks 39–75 eurot määratud perioodi kuu kohta;
- pensionäridele (vanadus- ja töövõimetuspensionärid) kuni 100 eurot.

Allikas: Viljandi linnavalitsus

danikke. Siis püütakse neid suunata oma elukohta tagasi,» selgitas Kallakas.

Toetus vaba aja veetmiseks või õpinguteks

Küsimusele, mida peetakse silmas toetusega laste vaba aja sisukaks veetmiseks, vastas Mare Kallakas, et see on mõeldud eelkõige raskes majanduslikus seisus perede lastele, sageli ka raskesti kasvatatavatele lastele.

«Näiteks laagrituusikute muretssemiseks, kui pere majanduslik seis seda ei võimalda,» ütles ta.

Üliõpilastele makstavaid toetusi määratakse ning makstakse välja kaks korda õppeaasta jooksul: septembrist detsembrini ning jaanuarist maini.

Toetuse summa on 39–75 eurot, mis on pool kehtivast toimetulekupiirist kuni toimetulekupiiri kuus, määratud perioodi kuu kohta. «See, kelle õppeedukus on parem, kuid kelle pere majanduslik seis on kehvem, saab rohkem toetust kui see, kelle õppeedukus on kehvem ning pere majanduslik seis natukene parem,» selgitas Kallakas.

Mare Kallakas

Pudenev karniis takistab kõndimist

ERET TALVISTE
sakala@ajaleht.ee

Lossi ja Tartu tänava nurgal seisva torniga maja külje all on kõnnitee pudeneva karniisi tõttu jalakäijatele suletud olnud juba üle poole kuu. See, millal parandustööd algavad, pole teada ei hoone haldurile ega linnavalitsusele.

Lagunevat karniisi märkas maja eest vastutava haldusfirma ISS Viljandi haldur Reigo Rannu ja tema kõnnitee ohutus-

nõuete täitmiseks sulgeski. Konserveerimistöökdeks taotles ISS loa tänavu mais. Maja parandamisega oli plaan algust teha juuni algul, kuid kokkulepitud ajal tööd ei alanud. Läbirääkimised uue ehitaja leidmiseks küll käivad, kuid mingeid kindlaid kuupäevi Rannu öelda ei osanud.

Linnavalitsusel olukorrast täpset ülevaadet pole, sest paljud selle valdkonnaga tegelevad ametnikud on puhkusel.

Viljandi linnapea Loit Kivistik nentis, et tema kõnnitee

lintidega sulgemisega kursis ei ole, kuid linnid võivad seal tema hinnangul olla seni, kuni karniis on möödujatele ohtlik.

Majandusameti ehituse peaspetsialisti Jaan Lukase sõnul on Lossi tänav 26 majale viimati taotletud konserveerimisluba 2010. aastal ning toorkord korrastati maja torni. Kõnnitee kinnipaneku lubade registrile Lukas eile ligi ei pääsenud, kuid ta lubas, et tänava sulgemist hakatakse lähemalt uurima.

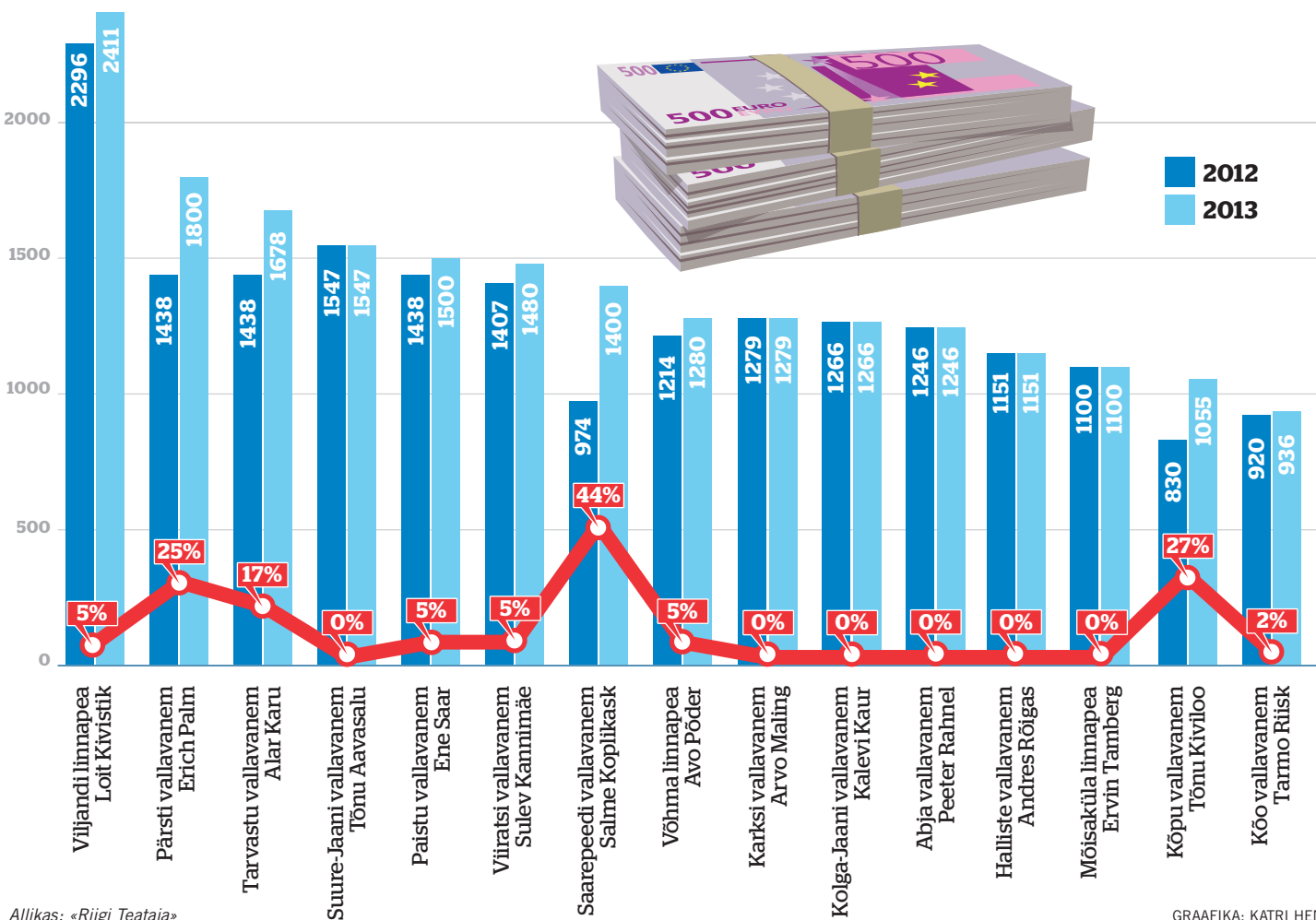

Lossi tänaval hoiatavad ohu eest laud ja linnid.

ELMO RIIG

RAHA

Viljandimaa omavalitsusjuhtide 2012. ja 2013. aasta palga võrdlus

Allikas: «Riigi Teataja»

GRAAFIKA: KATRI HENGA

MAJANDUSLIKUD HUVID

Kaks liituvat valla juhti said suure palgatõusu

MARKO SUURMÄGI
marko.suurmagi@ajaleht.ee

Silmatorkavad vallajuhtide palgatõusud on tänavu olnud neis Viljandimaa valdades, mis pärast valimisi liituvad. Töötasude suurenemise taga võib näha püüt kindlustada praegustele vallavanematele ka edaspidi kõrge palk.

«Ma arvan küll, et minu palk peaks samaks jääma,» lausus Saarepeedi vallavanem Salme Koplikask, kellele tekkivas Viljandi vallas on garanteeritud osakonnajuhataja ametikoht. «Madalamaks see küll muutuda ei tohiks.»

Koplikase palk suurenes aastaga 44 protsenti, 974 eurolt 1400-le. Vallavanema enda selgitusel ei kerkinud see korraga, vaid esialgu tõstis volikogu selle 1100 eurole ja siis lisas veel 300.

Pärsti vallavanema Erich Palmi palk kerkis 25 protsenti

Kõpus tegi palk suure hüppe

Saarepeedi vallavanema järel suuruselt teine palgatõus oli Kõpu vallavanem, kelle töötasu on 27 protsenti suurem hüppe järel maakonna vallavanemate sisetulekute pingereas eelviimane.

Veel mullu teenis Kõpu vallavanem Tõnu Kiviloo 830 eurot kuus. Nüüd on tema palk 1055 eurot. («Sakala»)

ning tema 1800-eurone töötasu on nüüd Viljandimaal Viljandi linnapea järel omavalitsusjuhtide arvestuses suuruselt teine. Paistu vallajuhi Ene Saare ning Viiratsi vallavanema Sulev Kannimäe palk kerkis aastaga viis protsenti.

Koplikaske ja Palmi eristab Saarest ja Kannimäest asjaolu, et nende palka kergitas kohalik volikogu protsentuaalselt tunduvalt enam kui teistel vallakassast palka saavatel töötajatel.

Praegused vallavanemad osakonnajuhtideks

Pärsti, Viiratsi, Paistu ja Saarepeedi valla ühinemislepinguse on kirja pandud, et praegustele vallavanematele garanteeritakse uues, Viljandi vallas neljaks aastaks ametikoht. Kokku on lepitud, et vähemalt esialgu asuvad nad tööle osakonnajuhatajatena, muidugi juhul, kui mõnda neist vallavanema toolile või mõnele teisele poliitilisele ametikohale ei valita. Samas pole mingit kokkulepet, milline peaks olema osakonnajuhataja palk.

Liitumiskõnelusi juhtinud Viiratsi volikogu juhi Kaupo Kase sõnul otsustab osakonnajuhatajate palga alles valitav volikogu. «Ma tean, et on olnud liitumisi, kus endistele vallavanematele on leitud uues vallas uus töö ning nende palk on jäänud samaks,» rääkis Kase. Ta ei tahtnud aga spekuloida teemal, kas Viljandi vallas juhtub samamoodi.

Salme Koplikask oli nõus, et tema uuel võimalikul ametikohal sõltub palk uuest voliko-

Tarvastu vallajuhi töötasu ümbritseb segadus

Kui mullu suvel avaldatud andmete kohaselt sai Tarvastu vallavanem Alar Karu palka 1438 eurot, siis tänavu on ta oma palgaks kirjutanud 1678 eurot, mida on 17 protsenti rohkem. Volikogu esimehe Aivar Kustavuse sõnul on vallajuhi palka tõstetud aga vaid viis protsenti.

«Mina ei tea, mis numbrit Karu sinna deklaratsiooni on kirjutanud. Seda peab tema käest küsima,» kommenteeris Kustavus.

gust ja vallavalitsusest, ent oli samas veendunud, et tänasest madalamat palka talle määrata ei saa.

Pärsti volikogu esimees Jaan Mätas leidis, et osakonnajuhataja palk ei peaks olema selline, nagu on praegustel vallavanematel, ning tema arvates tuleks seda vähendada.

Pärsti vallavanem sai üllatusliku palgalisa

Seda, miks kergitati Pärsti vallavanema palka korraga 25 protsenti, põhjendas Jaan Mätas volikogus kõlanud ettepanekuga ning selle heakskiitmisega. Volikogule esitatud eelnõu kohaselt pidi vallavanema palk tõusma 1500 eurole ehk viis protsenti nagu paljudel teistel valla ametkonnas töötavatel inimestel.

«Üks volikogu liige (Margus Toomla — toimetuse) tegi aga ettepaneku tõsta palk 1800 eurole. Ettepanek läks hääletusele

Ka Alar Karu enda teada on tema palk kerkinud viis protsenti ning ta ei osanud selgitada, kuidas on palk kerkinud 1438 eurolt 1678-le. «Kirjutasin deklaratsiooni selle numbri, mis mulle raamatupidamisest öeldi,» sõnas ta.

Vallavanem on praegu puhkusel ja ta soovitas pöörduda vallasekretäri või raamatupidaja poole, kuid neid ei õnnestunud eile korduvatest katsetest hoolimata telefoni teel tabada. («Sakala»)

ja volikogu otsustas nii. Rohkem ei oska seda palgatõusu kuidagi kommenteerida,» rääkis Mätas.

Puhkusel olev Erich Palm oli eile oma mobiiltelefoni suunanud vallavalitsuse üldnumbrile ning teda tabada ei õnnestunud.

Salme Koplikase palgatõusu kommenteerinud Saarepeedi volikogu juht Ain Sibul tõi põhjenduseks, miks palk aastaga 44 protsenti võrra kerkis, et Saarepeedi vallavanem oli teiste ühinevate valdade juhtidest selgelt vähem teeninud. Enne liitumist soovis volikogu tema töötasu teiste omaga ühtlustada. «Ta on teinud ka väga tublit tööd ning on palgatõusu välja teeninud,» leidis Sibul.

Koplikask lausus, et oli võrrelnud oma palka eeskätt Paistu vallavanema omaga, sest see on inimeste arvult sama suur omavalitsus. «Palgavahe oli meeletu,» hindas ta 500-eurost erinevust.

Kondase keskkuses näeb keele ilu

MARGUS HAAV
margus.haav@ajaleht.ee

Viljandis Kondase keskkuses ootab vaatajaid näitus «Keele ilu», millel on eksponeeritud Tatjana Bergelti autori-raamatud ja kollaažid.

Tatjana Bergelt on kasvanud kakskeelses perekonnas ja teda on mõjutanud kaks suurt kultuuri: saksa ja vene oma. 1998. aastal kolis ta Soome. Oskust rääkida mitut keelt kasutab autor eelisenä ka oma töödes.

«Minu autoriraamatuid ja kollaaže ühendab see, et nad kõik kõnelevad oma lugu,» selgitas autor.

Teda huvitavad inimesed ja nende vahelised suhted. Autoriraamatutes kasutatavad tekstid pärinevad elavatest kirjanikelt või on kunstniku enese sõnamängud, luues suhteid nähtava ja kujuteldava maailma vahel.

«Mulle on oluline luua side minevikuga,» rääkis kunstnik, kes otsib oma loomingus ühendavat, mitte eristavat. «Kollaažifotodel ei ole minu sugulased ja tuttavad. Otsin nägusid, mis on väljendusrikkad. Rahvusele, soole, ajale ja klassile ma tähelepanu ei pööra. Põhisõnum ongi see, et oleme kõik inimesed hoolimata sellest, kus oleme sündinud või millist keelt räägime.»

Kolme lapse ema Tatjana Bergelt on Eestis pärast meie taasiseseisvumist kolmandat korda. Viljandis on ta esimest korda ning linn on talle jätanud hea mulje.

«Tunnen end siin nagu kodus,» rääkis ta. «Mind liigutab väga see, et siin maal on olnud sakslased, rootslased ja venelased ning ometi elasite te nad kõik üle. Mulle meeldib Viljandi ajalugu ja siinsed vanad majad ning väga hea meelega tuleksin siia tagasi.»

Näitus «Keele ilu» jääb avatuks 22. septembrini.

Soomes elav kunstnik Tatjana Bergelt otsib oma kunstis seda, mis inimesi ühendab.

ELMO RIIG

Põuane ilm mängib põllumeeste närvidel

ÜLLAR PRIKS
yllar.priks@ajaleht.ee

Juba pikemat aega kestnud palavus ja põud on rikkunud nii mõnegi põlluharija vilja-saagi. On aga ka neid, kes on kaotustest pääsenud.

Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudi kodulehel tabeleid lapates võib näha, et Viljandi kandis pole alates 6. juulist piiskagi maakamarale kukkunud. Päevased õhutemperatuurid on samal ajal küündinud peaaegu 28 kraadini.

Pärsti valla mahepõllumees August Tammeorg ütles, et viljaga on seni kõik hästi ja põllud näevad kenad välja. «Külvasime õigel ajal ja vihm tuli kohe peale. Vihma jagus ka esimesel kasvuperioodil,» rääkis Tammeorg. «Kuiv aeg lasi aga heina teha.»

Ta arvas, et hädas on praegu need talunikud, kes kevadel külvi hilja peale jäid. «Meie vili sai kohe juurte ajamisel esimese niiskuse kätte ja praegu oleks patt kurta. Vilja on meil maas kõigest 60 hektari kandis ja saak peaks tulema korralik.»

Koos õepoeg August Tammeorguga talu asju ajav Indrek Riso täiendas omalt poolt, et vilja külvates usal-

dati veebruaris «Maalehest» loetud ennustust, mis lubas, et suvi on põuane ja vihmahood algavad augusti keskpaigast.

«Läksime külvama kohe, kui põld kandma hakkas, ja siis tuli vihma kah. Kui vili saab varakult juured alla, pole kasvuga muret,» seletas Riso.

Viiratsi vallas Kibekülas vilja kasvatav talunik Riho Hint kortsutas aga murest kulmu. «Mul on saagis juba jäävkahjustusi. Oder on kohati täiesti hävinud,» kurtis ta ja lisas, et kõige hullemaks on läinud viimase nädala jooksul. Käsi laiutades tuleb olukorraga leppida. «Lubab küll vihma, aga midagi ei ole tulnud.»

Riho Hindi sõnul ei võta põud tervet põldu ära. «Mõni märjem koht on ikka alles. Midagi sealt saab,» ohkas ta. «Loomapidajatel paneb põud heinakasvu seisma, minul õnneks seda muret pole.»

Lõpetuseks lausus Hint ka tarkuse, et põllumehest oleneb viis protsenti ning ülejäänud on peaaegronoomi õul. «See aasta on siis sedasi. Ma leidsin lahenduse: sõidan minema. Kogemus näitab, et kui kuhugi lähed, küll siis torm või miskit tuleb,» sõnas ta irooniliselt.

Aktiivne noor Kris Suld leiab, et Viljandi on suurepärase paik mis tahes ürituse korraldamiseks.

SIIM TEDER

PERSOON

Festivalikorraldaja: ma ei kavatse Viljandist lahkuda

TOOMAS KOITMÄE
sakala@ajaleht.ee

Sügisel Viljandi gümnaasiumi lõpuklassi astuv Kris Suld, kes hiljuti korraldas rahvusvahelise tänavakultuurifestivali «Bash», rääkis «Sakalale» oma tulevikuplaanidest ja soovist näidata kiibitsejatele, et noorel inimesel on võimalik Viljandis edukas olla.

Kris Suld, millised tunded teid nädal pärast «Bashi» lõpu valdavad?

Mõnusad. Täna sain kätte viimased arved ja võin suure rahulolundega öelda, et mitmetulundusliku festivali kulud ja tulud jooksid kenasti võrdseks.

Kas see nulli jäämine oligi majanduslikus mõttes eesmärk?

Tegelikult on see päris suur üllatus, et nii hästi läks. «Bashi» ajal tekkis küll tunne, et rahalises mõttes me välja ei tule. Samas kvaliteedis me alla ei lasknud ja asjad siiski laabusid.

Kuidas «Bashi» sisuline pool õnnestus?

Seda ei saa mina korraldajana hinnata. Hinnangu saavad anda ainult publik ja võistlejad. Minu kõrvu pole seni ühtegi halba sõna jõudnud ja see ilmselt näitab midagi.

Kas teadvustasite endale, et olete tõenäoliselt maakonna suuruselt kolmanda festivali korraldaja ja suurima mitmetulundusliku ürituse looja? Kindlasti mitte, seda mastapi sain «Sakala» veergudelt lugeda. Ekstreemspordifestival on midagi nii erilist, et seda ei ole mõtet teistega võrrelda. Igaüks ajab oma asja ja nii peabki.

Kas festivali poleks lihtsam korraldada, kui kehtestada piletihinnad?

Mõni teeb nii, mõni naa. Minu seisukoht on, et sellisele sündmusele peaks tulema võimalikult palju publikut, eriti noori. Noored ei tule raha eest, too kohale ükskõik kui suured nimed. See on üks tänavakultuuri võlusid: noortelt noortele ja kõik tasuta. Niikaua, kuni mina «Bashi» vean, ei küsita võistluste vaatamise eest raha.

Kui lihtne on ühel 17-aastaselt sponsoreid leida?

Mulle ei ole see kuigi märkimisväärne probleem. Eelarve kokkusaamine on kogu korraldusprotsessist ehk 20–30 protsenti. Kui sealt piirist üle minna, hakkadki liialt rahale mõtlema. Olen juba neli aastat väikestviisi võistlusi korraldanud, tekkinud on ettevõteted ja inimesed, kes minusse usuvad ja kelle poole saab pöörduda.

On näha, et linnajuhid julgivad mind järjest rohkem usaldada, ja selle eest suur kummardus neile. Pole lihtne

otsus anda tuhandeid eurosid maksumaksja raha alaealisele. Usun, et nad ei pea pettuma. Viljandi sai ühes eluvaldkonnas jälle pildile, ja seda mitte ainult Eestis.

Kuidas üldse ekstreemspordini jõudsite?

Mina pole ekstreemspordiga väga palju tegelnud, kui mõned katsetused rula ja tõukerattaga välja arvata. Umbes 14-aastasena korraldasin paari sõbraga Männimäe noortekeskuses räpiüritusi ja tundsin, et midagi on puudu, oleks vaja haaret laiendada.

Minu sõber Matthias Agur sõitis tõukerattaga ja tema ütles, et tõukerattaga sõitjatele ei korralda keegi ühtegi võistlust. Võtsin kätte ja tegin ära. Sealt edasi läkski mõni aasta ainult tõukerattavõistluste rütmis.

Kuidas «Bashi» mõte sündis?

2011. aasta lõpul tekkis idee teha Viljandis rahvusvaheline tõukerattavõistlus. Sponsoritega rääkides selgus, et nad toetaksid ka rula- ja BMX-i võistlust, ning sealt see mõte tuli.

Tänavu oli soov asi veel suuremaks ajada: oli ka eelnädal võistlustega peamiselt kohalikule spordifännile. Järgmisel aastal areneb «Bash» loodetavasti jälle umbes sama palju.

Mis võiks festivali korraldamist silmas pidades olla Viljandi eeliste teiste linnade ees? Järv! Ekstreemspordirahvale

on see väga tähtis. Muidugi linnavõim peab olema selline, et toetab noortetegevust. Meil on seni toetanud.

Imselt pole ma sellele küsimusele vastamiseks objektiivne, sest ma armastan Viljandit. Ma ei kavatse siit kunagi lahkuda. Kui, siis ainult õppimiseks.

Mis plaanid tulevikuks?

Pean plaani sügisestel valimistel Viljandis kandideerima. Kelle nimekirjas, seda ma veel välja ei ütle ja see polegi minu jaoks oluline. Näen, et nooremad verd oleks minu kodulinna vaja ka võimu juurde. Isegi kui volikogusse ei pääse, püüan igal moel ikkagi enda jaoks olulises kaasa rääkida.

Kooli tahaks juba minna. Terve eelmine aasta räägiti meile: raskused tulenevad sellest, et oleme mööda linna laiali. Nüüd on uus koolimaja valmis ja mind huvitab tohutult, kuidas see süsteem toimima hakkab. Loodan siiralt, et hakkab.

Kas noorel inimesel on Viljandis praegu piisavalt eneseostusvõimalusi? Kas siin on võimalik leida tööd, luua pere, rajada kodu ja olla edukas?

Ma ei tea, aga ma kavatsen järele proovida! Ma tahaksin näidata kõigile neile, kes ütlevad, et Viljandi sureb välja, kõik on nii halvasti ja õnnestumiseks tuleb siit kiiremas korras jalga lasta, et Viljandi on mõnus paik, ole sa noor või vana.

MULGI UUDISE

Palanu Tõrva laululava akates üles ehitame

Mineve pühäbe üüse palas Tõrvan Tantsumäel laululava. Nädali akatusen olli vaatepilt sääal peris nukker: püsti ollive mustas suitsunu teliskiviseinä, palanu katus seis pallald toe najal, põrmand ja lava ollive kah kannate saanu ja musta. Uune kõrvan kasunu suur pedäi om kah ladvani vällä mustas palanu.

Mineve lauba olli Tantsumäel konsert ja pääle sedä lätsive nii esineje ku päält-vaateje oma tiid. Perämistele minejidele tulli vastu punt nuuri ja joba kell 23.43 anti politseile täada, et laululava man marutep kamp purjun nuuri. Ku politsei mõni minut enne kesküüd koha pääle jõud, sös laululava joba palas.

Tõrva linnapää Agu Kabrits kõnel Mulgi uudistele, et tulekahi om linnarahva meele mõrus tennu, sest pallu ettevõtmisi om Tõrvan sel suvel viil tulemen, näituses Tõrva linna päevä, «Tõrva loits» ja mitu konserti. A linnapää kinnitust müüdä üitski ettevõtmine ärä ei jää.

Edimene konsert «Selle suve suveniir 2013» tulep joba 26. juulil laululava vare-mide pääl ja muist konsser-

Kes või mes Tõrva laululava palame panni, ei ole viil täada.

dige teenitu rahast andas laululava ülesehitamise jaoks. Laanin om kah korjandus tetä, et laululava käh-kumb kõrda saas.

Linnapää ütlet, et ei ole viil täada, kas laululava ehitades täpseld endist muudu üles või tetäs midägi uut kah, a tüüdege akates joba sii nädäl pääle ja kigepäält koristedes ärä sii jagu, mes inimestele pääle võip sadade.

Kes või mes laululava palame panni, ei ole viil täada, a linnarahvas usup, et mängun om kellegi kuri käsi. Agu Kabrits sellät, et laululavale panti kümnekond aastet tagasi kah tuli otsa. Sös võeti noore kurjategije kinni ja na pidive üten vanembidege ehituse kõrda tegeme.

Ants Tauli lõõtsaluu saive laadi pääle

Vällä om tullu Ants Tauli lõõtsapillilugude laat «Aig Teppo lõõtsage». Laadi and vällä Villändi lõõtsaklubi, selle esimiis Marek Susi kõnel Mulgi uudistele, et lõõtsaklubi iismärk om vällä otsi elätenu lõõtsamihe, nende mängitu luu lindi pääle võtta ja laadi pääle panna. Ants Tauli laat olli omataolistest edimene.

Laadi pääl om 20 lõõtsalugu, millest osa om tänavaste lindi pääle mängit, a üitsjagu om peri kah Eesti rahvaluule arhiivi kogudest. Edimesse luu «Sünnipäevaks» om kirjuten Antsu tüdär Anu Taul, paar lugu om peri Antsu esä Johannes Tauli sulest ja mõne luu tegemise man om Ants esi kah osaline ollu. Pallu lugusit om mängitu kuulsal lõõtsakuningu Karl Kikka järgi. Kaits lugu om sissi mängin Taule pereansambel Tuulepill.

Pääle lõõtsalugude om laadi pääl kah Antsu tillike mulgikiilne lõpusõna. Laadi vahel om ilusan mulgi keelen vihuke, kos Ants sellätep, kudamuudu ta lõõtsamängu man jõus ja kudasa oma edimesse lõõtsapilli sai.

Omaette väärt vaatamine om laat esi ja selle karp. Laadi pääl om pilt Antsu katet Teppo lõõtsast, millega ta kik nii luu om sissi mängin. Karbi kaase pääl om päevapilt, kos Ants mäng «Kõrboja peremehe» vilmin lõõtsa. Laadi all om Ants ja Tiiu Tauli pulmapilt, kos om pääl kah lõõtsakuning ja Antsu õpetei Kikka Karla, kes olli nende pulman pilli-miis. Ants Tauli lõõtsapilli-laati saap osta perimusmuusika aidast.

Lauba joostas Mulgi maratoni

Mulgi maraton tulep sii lauba, 20. juulil joba nelländet kõrda ja akkap pääle kell kahessa ommuku Mustlast. Kes pikkä maratoni (42,195 km) läbi tetä ei jõvva, võive kell 10 Pollist puulmaratonile (21,1 km) või kell 10.30 Hallistest Halliste-Abja joosule (6,5 km) minna.

Võistluste pääkõrraldei Hendrik Agur ütlet Mulgi uudistele, et sportlaste jaoks maratonil pallu uut ei ole, pallald üits joogipunkt om manu pantu. Kes ennest viil

joosule kirja pannu ei ole, saap sedä tetä ja osamassu massa kuni lauba ommukuni vällä. Vabatahtlikke oodetes kah maratonipäeväs tüüle.

Mulgi maraton läap läbi Tarvastu, Karksi, Halliste ja Abja valla ja om esieralik sel-leperäst, et temä lõpp om akatusest 42,195 km kaugel. Ariliguld om maratonijoosu lõpp säälsaman kos akatuski — joosten tetäs sõor. Agur ütlet, et Mulgimaa oru ja rõuna om sportlastele väige iluse vaadete, a rasse joosta.

Mulgikeelsed uudised on «Sakalas» ja Vikerraadios kaks korda kuus. Rubriiki toimetab Kristi Ilves Tarvastu kandist.

TEEMAD

Toimetaja ÜLLAR PRIKS, 433 0051, yllar.priks@ajaleht.ee

1956

Legendaarsed Maiuspala pralineekompvekid on kuulunud Kalevi kommivabriku tootevalikusse juba 1956. aastast peale.

KUJUNDUS

Rulatavad lehmad ja laiuvad viineripõllud

ÜLLAR PRIKS
yllar.priks@ajaleht.ee

Selleks et saaksime pöske pista oma hommikuse või-leiva, on tootjatel tarvis palju enam kui tehast ja pakkeiline.

Oma palka teenivad visalt ka tootearendajad ning turundusnimesed. Kogu maailm teab Coca-Cola jääkaru ja Nesquiki jänest. Omanäolisust jahitakse toodete juures meilgi ning teinekord kukub see päris veidralt välja.

Kalevi pralineeassortii Maiuspala

See toode on Eesti klassika. Praegused täiskasvanud on nimetatud komme ehk kunagi elutoa vitriinkapi klaasi tagant näinud ja praegu mekivad neid küllap meelsasti nende lapsed.

Nüüdsel versioonil on ainult uus kaanetüdruk, kompositsiooni üritati ostjate tungival soovil taas lavastada. Pildi ja sisu vahel seoseid leida on sama lihtne kui vilistada, suu küpsiseid täis. See pakub

eheda näite, kuidas kujundus, mis pealtnäha tootesse mitte kuidagi ei puutu, ostjatele omaseks on saanud.

A. Le Coqi limonaad Limpa

Selle kihiseva joogi maskott on loomariigi anatoomiline pärl. Häbitundeta seltskonnas rõhitsev pörsahakatis kannab kārssa, mis on umbes kaks korda suurem loomakese peast. Lõbus limpsisõber on saanud lastele sedavõrd armsaks, et on leidnud pudelietiketilt tee ka Kivirähki raamatusse ning Ugala lavalaudadele. Kokkuvõttes on see laheda olemise, tagurpidi nokatsi, rula ja jou-tibid-suhtumisega multikategelane üle keskmise sümpaatne.

Wõro lihatööstuse tooted

Nende puhul ilmneb kihi toiduga mängida. Pakendilt võib leida näiteks foto Moskva vorstist, millest osavad käed on noa abil meisterdanud rongi (pildil). Üsna kõnekas on ka pilt, millel viineriväljast turritavad välja püstised neljaks lõigatud otstega suupisted. See on nagu vorstisõbra Lollidema — pisut harjumatu, ent kindlasti meelde jääv ja üldisest taustsüsteemist eristuv.

Oskar Lihatoode Lasteviiner

Tootja teatab pakendil uhkelt, et e-aineid pole, küll aga üle 70 prot-

sendi sealiha. Pildil lehvivad energiliselt vastu kolm tunkedega pörsast. Notsudel pole ilmselt halli aimugi õudusest, mis neid õige pea ees ootab, või on nad Prozacit manustanud ja mõnisevad nagu Homer Simpson: «Mmm, hakklihamasin...»

Kalatööstuse tooted

See tundub olevat toiduainetööstuse kõige konservatiivsem valdkond. Kalaliike on hirmus palju, aga lõppude lõpuks on nad kõik ikka ainult kalad. Ja neid püüavad kalurid. Et merel nalja ei tehta, ongi niisiis korrektne ja tõsine panna etiketile kas püütav või püüdja. Kui ikka hirmus kalaisu peale tuleb, pole silmist ju nagunii sooja ega külma.

Piimatööstuse tooted

Üsna aimatavalt annavad sellise kraami pakenditel tooni lehmad. Kuigi arvestades rutiinset laudaelu, tundub õnneliku lehma kuvand pisut võrastav, on piima- ja jogurtipakkidel ringi rulatavad ja koerustükke tegevad lüpsiloomad täitsa armsad. See on ka ainuke tootegrupp, mille promomisel pole taunitav nibupõhine eksponerumine.

Analüüs: täielikku absurdi on üliharva

RAIN PIKAND

Divisioni looja ja loovjuht

Kui loomandus või maskotindus läheb tootega kokku — mis seal ikka, kuigi mina ei pea vajalikuks anda tootele mingit identiteeti. Limpa on nendest neljast ehk kõige mõistlikum variant, kuigi toode iseenesest on lihtsalt suhkruveis. Maskott on küll mõtetu, aga naljakas ja rõhitsemise abil on leitud hea teravmeelne seos. Sümbolina, mis pole tootega otseselt seotud, vaid üritab mingit karakterit edasi anda, on ta nendest näidetest kindlasti parim.

Viineripõllud pole otseselt maskott, vaid illustratsioon, millega on üritatud luua mingisugust maailma, kuvandit. Tavatarbijatele jääb see võrdlemisi abstraktseks. Nad ei hakka selle peale mõtlema, neil ei teki

emotsionaalset sidet. Sideme loob lugu ja siis on maskotil oma roll.

Võtame näiteks konservi peal oleva kaluripildi. Kui seal oleks korstnapühkija, mõtleks tarbija: miks just tema? Intrigi on kindlasti vaja. Muidu ma nagu näitaksin pirni ja kirjutaksin sinna alla «pirn». No milleks? Pakendite juures peaks olema dialoogi alge.

Viineripakendil olevad sead on omamoodi paratamatus. Kui mõtled, et nad lähevad vorstiks, oleks see justkui jaburus, aga poes ei analüüsi 99 protsenti inimesi midagi. Semantilise mõtlenuna on see nõme, aga pole siiski vale. Nagu eelmise näite puhul: pakendi pilt osutab sisule.

Kitsejuustu puhul saab mõtte positiivsemalt lõpetada, suure sealihasisaldusega vorsti puhul on see keerulisem. Ilmneb, et kõiki asju ei mõelda läbi. Kui lugu jutustada tundub kerglane, pannakse suvaline asi ära ja valmis. Tegelikult teeb iga üksikasi oma töö — häälik või noot samuti.

Kalevi näites räägime kunagisest eliitkommist. Kui karp lahti teha ja näha erkrohelist värvi, millega pähklitükid kokku on võõbatud, siis toiduaine puhul tundub see omamoodi jabur, aga selle tüdruku puhul antakse edasi maitse mälust.

Nii Eestis kui mujal maailmas on palju ma-ei-taha-seda-muuta asju — olgu siis põhjuseks traditsioon, mälestus või mingi sügavam tähendus. Tibudega tüdruk tekitab süütu, armsa ja vahetu tunde.

Graafilise disaini kultuur hoiab enamjaolt raamid. Kui tuua äärmuslikke näiteid, siis mingitel olümpiamängudel oli maskotiks valitud hästi jabur ühesilmne mõtteus. See oli minu silmis tobe jura, aga idamaine kultuuriruum on nii massiivne, võib-olla nende kontekstis oli see sobiv.

Ka pakend on popkultuuri osa. Võtame näiteks animafilmi «Kolide kompanii». Selliseid kirjeldamatut liigitunnusega tüüpe on täiskogu popkultuur. Need tulevad ja

lähevad ja neid ei tasu hirmotsiselt võtta, kuni nad ei hakka võimutsema. PSY lugu «Gangnam style» on maailma kõige idiootlikum, ent ometi Youtube'is kõige vaadatum muusikavideo.

Kodumaine toodang üldiselt kultuurilise taustaga liiga rängalt ämbriisse ei astu, sest kõik luuakse kohapeal. Täielikku absurdi on üliharva.

Tõtt-öelda võib teha kõike, mis toimib, pole mingeid reegleid. Kasu peab lihtsalt olema ühtaegu tootjal ja tarbijal. Kui viimati mainitule emotsionaalset lisaväärtust ei looda, millest me siis üldse räägime? Tootekujundus peab olema mu rahvastunnetele, huvidele või eaga seotud iseärasustele detonaator.

Mina ei teeks kunagi kahte asja: ei provotseeriks usuliselt ja poliitiliselt. Need on teemad, mis võtavad väga kergelt tuule alla. Olgu pealegi ühesilmsed, kuuejalgsed, sinised, punased, ümmargused või kandilised elukad.

KOMMENTAARID

RUTH ROHT,
Kalevi
kommunikatsioonijuht

See maiustus on meie tootevalikus juba 1956. aastast, kui tollase direktriksi Edda Maureri kutsel käisid Kalevis külas Eestis ringreisil viibivad Itaalia fotograafid. Nad pakkusid ettevõttele oma töid ja nende seast valiti välja kaks fotot: üks nüüdses juba legendaarne Maiuspala tüdruku ja teine kolme spanjelikutisikaga. Kahjuks ei ole teada, kes oli fotograafidele Maiuspala kommikarbi kaanefoto modeliks — ta võis olla eestlane, aga sama hästi ka itaallane või mõne muu rahvuse esindaja. Nüüd peaks see tütarlaps olema juba umbes neljakümneaastane naine.

Kommikarbi kujundust muuta ei olnud võimalik. Seda oli juba kord üritatud teha 1990. aastate lõpul, aga selle tagajärjel langes Maiuspala müük drastiliselt ja Kalevil ei jäänud muud üle kui taastada endine kujundus. Nõnda on see ainulaadne toode, sest selle pakendi kujundust dikteerivad tarbijad, ettevõttel öieti sõnaõigust ei ole.

KATRIN VERNIK,
A. Le Coqi turundusjuht

Limpa tegelaskuju loodi 2000. aastal ja siis oli tõesti laul mitut joonistusstiili tegelasi. Eesmärk oli leida karakter, mis kõneleks laste sihtühmaga ja oleks nendele põnev. Käis ka tegelaskujule nime mõtlemine ning selle poolest oli ülekaalukas lemmik Limpa, nagu limonaadi kõnekeelse kutsutakse. Nii saidki laual kokku eri stiili joonistegelasid ja nimi Limpa. Üksmeelselt leiti, et Limpa ja kollane siga on need, mis kõige paremini sobivad.

MIRJAM ENDLA,
Atria Eesti turundusjuht

Soovisime, et Wõro uued pakendid teistest selgesti eristuksid ning peegeldaksid ühtlasi kauni kodukoha ilmet ja väärtusi. Pakendit kujundades on kasutatud 3D-lahendust. Meil ja reklaamiagentuuril tekkis ühine mõte «valada Võrumaa lihasse». Nii sündisidki vorstist ja singist, lihast ja ribidest imelised kuplid ja mäed, orud ja ojad, niidud ja põllud — igal pakendil oma maastikupilt, mida ilmestab toote nimetusele viitav motiiv.

ALDO PARIK,
Oskar Lihatoode
juhatuse liige

Meie maskotiks olevad kolm pörsakest tulenevad sea levinud hüüdnimest Oskar, mis omakorda seostub ettevõtte nimega. Nood armsad muinasjututegelased sümboliseerivad meil lastetooted.

Rimi
Hypermarket

17.07-23.07

PARIMAD PALAD!

PUU- JA JUURVILJA ERI!

PAKKUMISED RIMI HÜPERMARKETITES

Kesk-Aasia melon, kg

-57%

~~5⁹⁹~~

2⁵⁹

Nektariin, kg

-37%

kampaaniahind

1⁹⁹

~~2⁶⁹~~

1⁶⁹

-25%

Kõik paprikad

Seapraad kondita, kg

-47%

~~5⁹⁹~~

3¹⁹

-25%

Talleggi marineeritud tooted

~~5⁹⁹~~

2⁵⁹

Kesk-Aasia melon, kg

Kesk-Aasiast pärit meloni viljaliha on keskmiselt magus, mahlane ja kergelt krõmpsuv. Raviva toime poolest hinnatud melon sisaldab rikkalikult vitamiine ja toitaineid. Muuhulgas pidavat Kesk-Aasia melon aitama alandada palavikku, vähendada köha, parandama vereringet ning lisaks aitab ka seedeprobleemide korral.

1³⁹

Piel de Sapo, kg

ehk roheline melon - Magus, mahlane ja maitset väga sarnane kollase meloniga. Hea salatites, delikatesstaldrikul või omaette magustoiduks. Nüüd on ka Rimi omamärgi Piel de Sapo.

1⁰⁹

Kollane melon, kg

meie piirkonnas kõige populaarsem melonisort. Väliselt on küpsust raske hinnata, täisküpsuse juures on viljaliha veidi heleroheline ja pehme, maitset magus ja mahlase viljalihaga. Kollasel melonil on tugevalt väljajoonistunud melonilise maitse. Sobib suurepäraselt puuviljasalatitesse ja omaette nautimiseks. Klassikaline kombinatsioon on kollane melon koos parmasingiga või muude külmade suupistete juures.

1⁹⁹

Melon Galia, kg

Väike melonisort magusa aromaalse maitsega, meenutab cantaloupe melonit. Küpsust on väliselt raske hinnata, aga villi ei tohi tunduda liiga pehme. Koor on kollakasroheline ja võrgumustriga. Küps villi muutub kollasemaks ja lõhnab, viljaliha on heleroheline või oranž. Hea puuviljasalatis, singi-salaami ja suisetatud maitsete juurde. Säilitatakse külmkapis.

1⁹⁹

Melon Cantalope, kg

Väike melonisort, koor on pruunikas, kaetud heleda võrgumustriga. Viljaliha täidlaselt magusa maitsega, mahlane, oranži värvi, koorele lähenedes muutub rohekaks. Sarnaselt Galiaga sobib salaami-singi delikatesside ja suisetatud maitse juurde. Hea ka salatites ja omaette nautimiseks. Säilitada külmkapis.

-25%

Kõik paprikad

Peaks iseloomustama samuti kui tomatit, kuid paprika täitmise võimalused on suuremad. Paprika grillimisel on vaja julget ja fantaasiarohket pealehakkamist. Võimalus täita paprikaid erinevate meelepäraste sisudega kui ka sektoritena grillil küpsetada.

~~1.99~~ 1.49

Baklažaan, kg

Suurepärane köögivilj mille grillimisel ei ole mingeid piiranguid. Kuid ühte võiks siiski silmas pidada. Nimelt tasub baklažaan enne grillimist veidi soolata, et maitse muutuks harjumispäraselt vastuvõetavaks. Samuti aitab eelnev soolaga maitsestamine ära hoida vilja loomulikke mörkjat maitset. Küpsetada võib nii vardas lihatükkide vahel, kui ka restil või grill pannil.

~~1.59~~ 1.25

Suvikõrvits, kg

Proovi ka täidetud suvikõrvitsat: poolita kõrvits pikkupidi, tee pooltesse süvend ja täida need näiteks erinevate hakkliha massidega (eelküpsutatud) kuhu on lisatud paprikat, maisi, tomatit jne... Maitsestamine igaihe enda maitse järgi.

~~2.59~~ 1.99

Värske maisitõlvik, kg

Mais keedetakse soolavees veidi pehmeks (u. 10 min keeta), ning alles seejärel grillitakse. Sobib: Eksootiliste ja vürtsikate grillide lisandiks.

~~0.95~~ 0.69

Shampinjonid, 250 g /2.76/kg

Kõige paremini sobivad sampiljonid aga samuti ka riisikad ja pilvikud, vastavalt kas siis kupatatult või toorelt. Neid võiks grillida nii vardas kui grillrestil, piserdades soola vee ja maitseainete seguga. Proovi ka: hallitusjuustuga täidetud šampinjone.

~~1.59~~ 0.89

Rimi ploomtomat Mini, 250 g /3.56/kg

Suurpärane lisand õhtustel grillipidudel, võib küpsetada nii vardas kui ka restil. Samuti põhitoidu lisandina näiteks fooliumis.

Võida aastane juur- ja puuvilja varu!

Kampaanias osalemiseks:

- Soorita vähemalt 5€ ost Rimi kauplusest.
- Postita ostutšekk koos kontaktandmetega kaupluses olevasse loosikasti.
- Kampaania kestab 17.07-31.07.2013
- Võitjate nimed avaldame 09.08.2013 oma kodulehel www.rimi.ee
- Täpsemad reeglid www.rimi.ee

Ülemiste Keskuse Rimi hüpermarket
Suur-Sõjamäe 4, 11415, Tallinn
Avatud 8 - 22

Lasnamäe Centrumi Rimi hüpermarket
Mustakivi 13, 13912, Tallinn
Avatud 8 - 22

Norde Centrumi Rimi hüpermarket
Lootsi 7, 10151, Tallinn
Avatud 8 - 22

Magistrali Rimi hüpermarket
Sõpruse pst 201, 13419, Tallinn
Avatud 8 - 22

Haabersti Rimi hüpermarket
Haabersti 1, 13516, Tallinn
Avatud 8 - 22

Sõpruse Rimi hüpermarket
Sõpruse pst 174/176, 13413, Tallinn
Avatud 8 - 22

Laagri Rimi hüpermarket
Pärnu mnt 556a, 10916, Harjumaa
Avatud 8 - 22

Tartu Rimi hüpermarket
Rebase 10, 50104, Tartu
Avatud 8 - 22

Narva Rimi hüpermarket
Tallinna mnt 19c, 20303, Narva
Avatud 8 - 22

Pärnu Rimi hüpermarket
Papiniidu 8, 10, 80042, Pärnu
Avatud 8 - 22

Tartu Lõunakeskuse Rimi
hüpermarket
Ringtee 75, 50501, Tartu
Avatud 8 - 22

Viljandi Rimi hüpermarket
Tallinna tn. 41, 71020, Viljandi
Avatud 8 - 22

Rakvere Rimi hüpermarket
Tõremäe küla, Rakvere vald,
44415, Lääne-Virumaa
Avatud 8 - 22

Pakkumised kehtivad ainult
Rimi hüpermarketites 17.07 – 23.07.2013

TRANSPORT

Raudruunal olid Viljandimaal praegusest kitsamad rajad

EGON VALDARU
egon.valdaru@ajaleht.ee

Tänavu suvel möödub 40 aastat ajast, mil Viljandimaal vahetati kitsarööpmeline raudtee laiarööpmelise vastu. Hiigeltöö sai valmis umbes aastaga ja seda tegid Nõukogude armee sõdurid.

Toona Võhma lihakombinaadis ametis olnud ja hiljem ettevõtet juhtinud Arvi Kotsari mälu pildi järgi oli Olustvere lähisel koht, kus said kokku kitsarööpmeline raudtee ja autotee, ning sinna oli rajatud tunnel. Et rongid olid toona väiksemad, mattusid vagunid sealt läbi sõites korra isegi pimedusse.

Enne Teist maailmasõda rajatud tunnel oli väga korralikult ehitatud ning selle lammutamine oli tõeline katsumus. «Esimese mürakaga said lõhkajad vaid väikese augu katusesse, aga lähedal oleva maja aknad kattusid tolmuhiiga. Teise proovimiskorraga saadi juba üks ots puruks, edasi sikutati suurte kraanadega tunnel maha ja purustati,» pajatab Kotsari.

Üliaeglane rong

1950. aastate keskel kitsarööpmelise raudtee rongiga Olustverest Tallinna kooli käinud Arvi Kotsari sõnustas liikust

raudruun toona väga aeglaselt. «Rongis sõites naersime, et kui esimesest vagunist maha hüppad, jõuad vahepeal marju süüa, enne kui tagumine vagun päralt jõuab,» meenutab ta.

Kotsari jutu järgi võttis sõit vahel koguni 12 tundi ning mõnes jaamas seisis rong isegi pool tundi, et lasta läbi teisi reisi- ja kaubaronge. Tol ajal oli liiklus raudteel aga märksa elavam kui tänapäeval. Rongiga oli võimalik sõita näiteks Pärnust Mõisakülla ja sealt omakorda Viljandisse. Mõisaküla kaudu oli otseühendus Läti ja selle pealinna Riiga.

Kotsari sõnustas läksid sõitjad peatustes enamasti vagunist välja, et aega parajaks teha. Olustveres näiteks oli rongi jaoks jõujaam ja rahvale puhvet.

Võimalus piletitä sõita

«Sel ajal ei olnud rongis võimalik ühest vagunist teise minna. Iga vaguni keskel oli uks ja seinte ümber olid pingid. Kui vähegi viitsisid jälgi, kust kontrolör peale tuleb, said õiget vagunit valides hõlpsalt tasuta sõita,» räägib Arvi Kotsari.

Kotsari meenutuste kohaselt oli vaguni keskel raudahi. Talvel oli vagun tihti puupüsti täis ja enamik seisis püsti. «Ahju juures seisjad karjusid, et ära kõrvetab, ja tagumises otas olid hädaldasid külma üle. Toona olid käigus niinimetatud loomavagunid. Selliseid reisivaguneid, nagu oli Eesti

ajal, enam ei olnud. Hiljem tulid ka puupinkidega reisivagunid,» kõneleb ta.

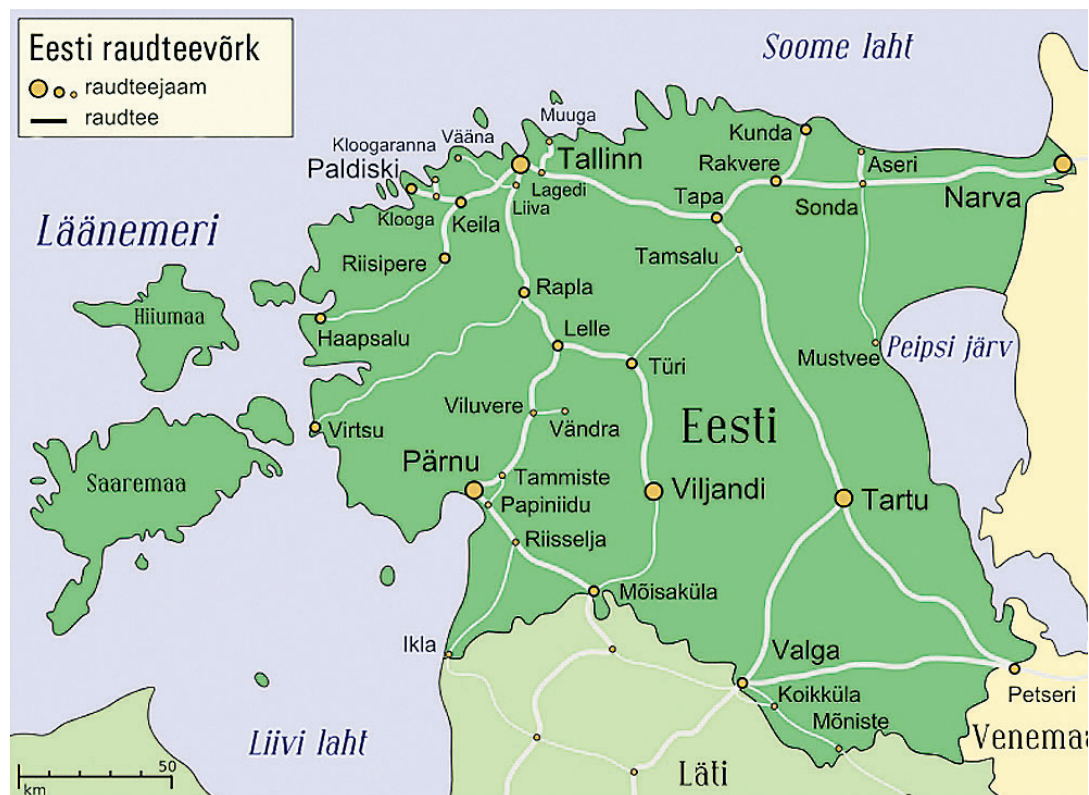
Eriti ülerahvastatud olid rongid suuremate pühade ajal. «Siis kõik sisse ei mahtunudki. Inimesed rippusid uste küljes ning neid oli isegi katustel ja vagunite vahel. Tollal oli bussiliiklust minimaalselt ning inimesed tahtsid väga sõita,» põhjendab Kotsari.

Raudtee mängis väga tähtsat rolli ka lihakombinaadi arengus. Tippajal läks seda mööda iga päev tee kaks neljavagunilist rongi, mis olid liha tuubil täis — üle 60 protsendi kombinaadi toodangust viidi ju Venemaale. Tol ajal toodeti ainuüksi ühes päevas sadakond tonni liha. Kombinaati tuli sisse oma väike raudteeharu ja vagunite vedamiseks soetatud endale isegi vedur. Hiljem müüdi see Kirovi kalurikolhoosile.

Raudteel käis vilgas tegevus

1966. aastast Võhma raudteajaamas ametis olnud Galina Saarits, kes aastatel 1970–2008 oli jaamaülem, tõdeb, et omal ajal oli tegemist väga palju. «Nüüdne töö on sellega võrreldes puhkus,» leiab ta. Praegu liigub Viljandi ja Tallinna vahel ju vaid mõni reisirong päevas, kaubaronge käib haruharva.

Kui kõrgperioodil oli Võhma jaamas ametis 12 inimest, siis nüüd on vaid kolm jaamakorraldajat. Omal ajal oli rakkes neli jaamakorraldajat, jaa-

Selline oli 1973. aastal Eesti raudteevõrk.

VIKIPEDIA

mailem, kaubandustöötaja, koristaja, neli pöörmeseadjat ja sidetöötaja. Viljandist Tallinna liikuvat kaubarongi täiendati tee peal uute vagunitega. «Vahel jäi Viljandis mõni vagun maha, sest liha kui riknev kraam tuli esmajärjekorras välja vedada,» meenutab Saarits.

Tema sõnustas oli tollal raske raudteele tööjõudu leida, sest kõik soovisid minna ametisse lihakombinaati. «Meil oli vaid töö, töö ja töö ning ka palk ei olnud ülemäära suur. Vene ajal tuli aina valvata, et keegi midagi ülearust ei tee. Näiteks jaamakorraldaja ruumides ei tohtinud olla võõraid inimesi, isegi oma pereliikmeid mitte,» kõneleb ta.

Saaritsa jutu järgi nägid nii tema kui ta kolleegid öösiti õudusunenägusid sellest, kuidas nad ei saa pööranguid ringi või valgusfoori lahti, tee on kinni või rong sõidab valele teele. Kitsarööpmelist raudteed meenutades ütleb Saarits veel, et tollal polnud perroone, oli vaid sile maa.

Väga tihe raudteevõrgustik

Viljandi muuseumi direktori Jaak Pihlaku sõnustas oli esimese iseseisvusperioodi ajal Ees-

tis valdavalt siiski laiarööpmeline raudtee. Nii läksid laiarööpmelised rongid Tallinnast läände Paldiskisse ja Haapsallu, aga ka Tapa poole ning sealt Rakverre ja Narva ning üle piiri Venemaale.

«Kitsarööpmeline raudtee jäi rohkem Kesk- ja Edela-Eestisse, ulatudes samas otsaga ikka ka Tallinna. Mõisakülalt läks kitsarööpmeline Läti peale Ruhja ja sealt läbi sõites võis Valga kaudu jällegi Eestisse tagasi jõuda,» selgitab Pihlak.

Tema sõnustas läbis omal ajal raudtee Paidet, Virumaalt Sondast läks see Mustvesse ja Raplast Virtsu. Enne Teist maailmasõda oli plaanis raudteid juurdegi rajada, näiteks Viljandist Põltsamaale ja Tõrva, aga see jäigi unistuseks. Muuseumi direktoril on eriti kahju sellest, et rongiga ei saa enam Mõisakülla, Riiga ja mujale Lätti.

Pihlaku andmetel avati esimene raudteelõik Mõisakülalt Viljandisse 1897. aastal. 1900. aastal valmis raudtee Viljandist Tallinna. Võhma jaama hoone avati 1899. aastal ning pärast raudtee valmimist tekkis jaama lähedale Võhma küla maadele töölisasula.

Esimene tee viis tsemenditehasesse

Vikipeedia andmetel arenes raudtee XIX sajandi lõpul Euroopas ja Venemaa keisririigis jõudsalt. Et põhimagistraalide-na rajatud Balti raudtee laiarööpmeliste raudteede ehitus ja eksploatatsioon olid võrdlemisi kallid, ehitas erakapital kubermangusisesed odavamad juurdeveoraudteed, et lahendada väiksemate piirkondade kaupade ja sõitjate liikumise vajadus.

Eestis ehitati esimene kitsarööpmeline raudtee Kunda tsemenditehasesse 1886. aastal, sellele järgnes Tallinna tänavaraudtee 1888. aastal. Esimene kitsarööpmeline rongiliiklusega raudtee ehitati 1895. aastal Valgast Pärnusse ja avati liikluseks 5. oktoobril 1896.

Praegu on kitsarööpmelist kasutusel 600-millimeetrine tee Nurme turbatööstuses, 750-millimeetrine tee Tootsis, Mürama ja Lavassaare vahel, Sanglas ja Naissaarel ning 900-millimeetrine tee maalustes põlevkivikaevandustes. («Sakala»)

Viimase rongi lahkumine Mõisakülalt kitsarööpmelist raudteed mööda 1975. aastal.

ENDEL VELISTE

Rong Navesti sillal 1932. aastal

ELMAR POOS

Riisa raba võtab vastu ka ratastoolis loodushuvilisi

ÜLLAR PRIKS
yllar.priks@ajaleht.ee

Soomaa rahvusparki aladel asuva populaarse õpperaja uuendusküüri järel pääsevad looduse kätetööd imetlema ka liikumispuudega inimesed.

Riigimetsa majandamise keskuse loodushoiuosakonna Kesk-Eesti piirkonna külastusjuhi Riho Männiku sõnul oli uue laudtee ehitaja Reibal JRK osatühi. Tööd pidid esialgu kestma kuu, aga päriselt kulus nendeks umbes kolmkümmend tööpäeva.

«Talv andis väikese edu. Lume ja külmunud pinnasega sai valmismoodulid rappa vedada,» selgitas Männik eeltööde kulgu. Uus invarada on tema andmeil 1,2 kilomeetrit pikk ja ehitatud riigihanke korras.

«Kõige soodsam pakkumine oli 69 000 eurot,» lappas Männik numbraid. Ta ütles, et kasutati sügavimmutatud ma-

terjali, mis peaks püsima 10–15 aastat. Teel olev võrkkate vähendab libedust.

Provisoidud juba tehtud

Esimene invaühing kutsuti külastusjuhi sõnul külla varakult, et vead ilmsiks tuleksid. «Paraku suurt midagi parandada ei anna ning tuleb leppida, et risti pandud laudad natuke raputavad,» tõdes Riho Männik. «Saime ka parklas oleva invakäimla kohta ettepanekuid, millest osa oleme juba ellu viinud ja üht-teist plaanime seal veel kohendada.»

Osatühi Karuskose juht Aivar Ruukel väljendas heameelt, et esimene invaraja otstarbekuse kogemus on nüüd olemas. «Tegime Läänemaa invaühinguga kanuusoitu ja järgmisel päeval käisime ka raja läbi,» rääkis ta. Tema sõnul oli rajal korraga kuus ratastooli ning peale nende veel saatjad ja ratastoolipuudeta inimesed.

«Nad jäid rahule ja olid tänuhülid, et selline asi on tehtud. Kui oleks võimalik midagi muuta, siis plangud ei peaks

Läänemaa invaühing oli esimene, kes uut laudteed katsetada sai.

AIVAR RUUKEL

ehk tõesti risti olema,» võttis Ruukel esmamuljed kokku. Kuid pikiplangu korral võib ratta tema arvates vahesse kinni joosta, nii et mine võta kinni.

«Järgmist rada ehitades tuleks seda alternatiivi kaaluda,» arutles ettevõtja. Tema arvates peaks võrk siiski kompenseerima ristilaudade pörutust ja muutma liikumise ühtlasemaks.

Puudujärgid on minimaalsed

Eesti liikumispuudega inimeste liidu Läänemaa invaühingu esimees Madis Ott ütles, et ehkki rada ei olnud nende külastuse ajaks veel päris valmis ja mõne asjaga polnud arvestatud, oli üldmulje väga meeldiv.

«Tööpöolest häiris pisut see, et laudad olid risti paigutatud,» nentis Ott, kuid lisas, et oli tunda ehitajate soovi puu-

dujäägid parandada. «Loomulikult pole ristipidi laudu võimalik enam vahetada. Projekt nägi nii ette ja asjad on tehtud,» tõdes ta. «Oleks võidud juba projekteerimise ajal invaorganisatsioonidega ühendust võtta ja nõu küsida, siis poleks neid pisiprobleeme olnud.»

Madis Ott soovitas kõigil liikumispuudega inimestel Riisa õpperajal kindlasti ära käia. Eriti sügava mulje jättis talle rabajärv, mille ümber invatee oli tehtud. «Niisugusele vaatepildile me varem ligi ei pääsenud. Kui imetled kahel pool paistvaid mustikaid ja murakaid, saad suure elamuse,» rõõmustas Ott.

Talle tutvustati rada juba ehituse algusjärgus. «Sattusin sinna pärast vihma. Seni ajani on mees raba lõhn,» õhkas ta. Erilise tänuga soovis Madis Ott ära märkida matka korralda-

nud ettevõtjat Aivar Ruukelit. «Ta püüdis igati aidata ja vastu tulla. Tänu temale muutus ekskursioon eriti meeldivaks.»

Nähakse ka suuremat pilti

«Kõik on rahul, sest mujal sellist rada pole. Nüüd saab erivajadustega inimestele juba teadlikult Soomaal matkamist pakkuda,» sõnas Aivar Ruukel uhkelt. Seekordne invaühingu õpe kestis kaks päeva. Osalejad õibisid Tori pool küljes Soomaa servas asuvas Klaara-Manni puhkemajas.

«Neil on kaldteed ja juurdepääsud ning seal on ka varem invaliide käinud,» teadis Ruukel rääkida. Ta oli rõõmus, et on hakanud tekkima terviklahendused, mis hõlmavad sobivat majutust ja ajaveetmisvõimalusi.

Riho Männik avaldas head

”

**Arvan, et uuene-
nud Riisa õppe-
rajast võidab
kogu Soomaa
rahvuspark.**

AIVAR RUUKEL,
ettevõtja

meelt, et ka Koprarajal käib juba invatee ehitus. Sinna tuleb tema andmeil 670 meetrit samasugust laudteed. Suurveeohu tõttu ehitatakse see postidele. «Kõige kõrgema taseme juures tee kuivaks ei jää, aga talvised suurveed peaks ära kannatama,» arvas Männik.

«Kui saab tehtud ka Koprarada, on siin tegevust mitmeks päevaks. Meil on nüüd pealegi kogemus, kuidas liikumispuudega inimestel õnnestub kanuudega sõita,» oli Ruukel rahul. Tarvis olevat lihtsalt rohkem giide ja abilisi, kes aitaksid matkajad kanuusse ja sealt välja.

«Arvan, et uuenevad Riisa õpperajast võidab kogu Soomaa rahvuspark. Õnneks on järjest tavalisem, et mõeldakse erivajadustega inimestele ja kui midagi tehakse, siis nii, et probleemid oleksid välistatud,» rääkis ta.

Popist popimaks

Riho Männiku teada on Riisa rabaraja kasutatavus suurem kui teistel Soomaa omadel. «Välismaalaste sihtmärk on ennekõike külastuskeskus ja siit liikudes jääb Riisa kenasti tee äärde,» põhjendas ta selle populaarsust.

Tema sõnul on seal kõik rabaelemendid hästi näha. «Invarada ei lähe küll välja jõeni, aga terve inimene saab käia jõeäärse metsas,» nentis Männik. Sama projekt nägevat ette teha veel üks kaldakaitse trepp, kus kanuud saavad randuda.

Rabas on vaatetorn ja kena laugastik. «Invarada kulgeb ühe laugastiku juurde — tagapool on neid muidugi veel, aga pikema ehitamiseks polnud raha,» tõdes Männik. Rabaraja täispikkus on viis kilomeetrit. «Et asukoht on soodne ja looduslikult mitmekülgne, korraldatakse seal ka loodusharidusprogramme,» lisas Riho Männik.

ÕPPERADA

Teekond, mis pakub kuhjaga põnevat avastamist.

- Riisa raba asub Pärnu maakonna idapiiril ja selle kogu pindala on 1000 hektarit.
- Raba terviklikkust lõhub sellest läbi ehitatud Kõpu-Jõe-su maantee, mis on muutnud maastiku hüdrograafilist režiimi.
- Piki teed kulgeb Soomaa rahvusparki piir.
- Soomaa territooriumile jääb alla 300 hektari Riisa raba.
- Raba on tekkinud mineraalmaastiku soostumisel, selle aluspõhja moodustavad liivsavi ja moreen.
- Levinud on peenar-älveraba.
- Turbalasundi paksus ulatub 3,3–6 meetrini.
- Laudteed pidi raba läbides saab näha soo eri arenguastmeid ja mikrovorme, nagu älveid ja laukaid.
- Rahvusparki ulatuslikel jõelammidel võib leida liigiväesid madalsoid.

Allikas: Riisa õpperaja infotahvel

VABA AEG

Toimetaja KAIE MÖLTER, 433 0041, sakala@ajaleht.ee. Kuulutused tel 433 0062, kuulutused@sakalakirjastus.ee

KINO

Männimäe külalistemajas on kell 20 «Ludvig II». Riia maantee 52-d, Viljandi. Tel 435 4845, 509 6330.

Uue kunsti muuseumis on Pärnu filmifestivali filmid. Täna kell 16 lastele Poola «Laager», Hollandi «Mookie» ja Hiina «Pisarates öis». Kell 18 Saksamaa «Tõelised poliitikud» ja Slovakkia «Mustlase hääl». Linnu tänav 4, Viljandi.

Heimtali muuseumis näidatakse täna kell 20 rahvakultuuri käsitlaid linatõuseid: Iirimaa «Liri rahvamööbel», Pakistani «Lõimed», India «Määratud abielu», Rootsi «Kohvilaud», Kameruni «Gimka ja Golka ja mina».

ÜRITUSED

Kohvikus Fellin homme, 19. juulil kell 21 kohvikumuusika. Esinevad Taavi Toomsalu, Mati Tubli ja Kalev Karlson. Sisse-

pääs prii. Lisainfo ja broneerimine e-postiga info@kohvikufellin.ee, telefonil 435 9795. Kauba tänav 11, Viljandi.

Marana kollektsioonaias Ilbaku külas on 20. juulil kell 12 Vastemõisa raamatukogu korraldatav piknik, kus Kristiina Ehin tutvustab oma raamatut «Paleontoloogi päevaraamat». Raamat on ka müügil. Lisaks saab näha Mari Rangi liiliakollektsiooni. Üritus on tasuta, seda toetavad Viljandimaa kohaliku omavalitsuse programm ja Suure-Jaani vallavalitsus. Kaasa võtta oma pruukost ühisele piknikulauale.

Nava talus Lilli külas on 21. juulil kella 12–15 tasuta perepäev «Ääle mõtsan», mille korraldavad Lilli looduskeskus ja riigimetsa majandamise keskus. Kavas on meisterdamised igale eale, linnuõpe, maastikumängud, tõukerattaralli, murumän-

Täis idealismi astub Ludwig 18-aastaselt Baieri troonile. Ajal, mil valitsevad sõda ja vaesus, usub ta paremasse maailma ja tahab oma võimu kasutada selleks, et tema rahvas saaks elada rahu ja õnnes. Film «Ludwig II» linastub Männimäe salongikinos.

KAADER FILMIST

gud. Kohal on teabetelk, Puna-Rist, saab pannkooke. Kell 15 algab lastenäidend «Kateksa Kitzbergi». Toit letihinnaga. Info telefonil 513 2994 ja veebilehel www.rmk.ee.

Staudinger-Loppukaarre maale müstilistest olevustest «Õised olevused» ning 22. septembrini Soomes elava kunstniku Tatjana Bergelti kollaaže «Keele ilu». Püsiekspositsioonis on Paul Kondase maalilooming Viljandi muuseumi kogust. Pikk tänav 8, Viljandi. Tel 433 3968.

NÄITUSED

Sakala keskus on 20. juulini avatud Siim Tederi fotonäitus. Tallinna tänav 5, Viljandi. Tel 433 3992.

Viljandi linnagaleriis raamatukogu kolmandal korrusel on 1. augustini avatud Kaupo Kikkase fotoinstallatsioon «Kaevurid». Trepihallis on juuli lõpuni Soome instituudi rändnäitus «Kirgas, kerge ja karge nagu vesi. Soome nüüdisproosa». Tallinna tänav 11/1. Tel 433 8660.

Kondase keskus näeb 26. augustini väljapanekut «Meisterfotograaf Jaan Riet. Inimesed ja paigad stereofotodel 1902–1935», 15. septembrini Anna Wildrose'i kollaaži- ja assambleerinäitust «Sinine, valge, punane», 22. septembrini Kaarina

Karksi valla kultuurikeskuse kolmanda korruse fuajees on näitus «Avasta Mulgimaad, jäädvusta oma kodukohta» ja sinises saalis ajakirja «National Geographic» fotonäitus «Ookeani hing». Mõlemad näitused jäävad avatuks 31. juulini. Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia. Tel 435 5529.

Viljandi muuseumi näitusetoas on 11. augustini 1970. aastate laste elu kajastav näitus «Lapse põli». Johan Laidoneri plats 10. Tel 433 3316.

Mõisaküla raamatukogus näeb Eesti Vabariigi 90. aastapäevaks valminud rändekspositsiooni «Eesti riiklikud teenetemärgid». Näitus annab ülevaate Eesti riiklike teenetemärkide ajaloost ja tänapäevast. Eksponeeritud on hulk haruldasi ning rahvale tundmatuid dokumente ja fotosid. Väljapanekut koostades on kasutatud lisaks rahvusraamatukogu kogudele Eesti filmiarhiivi, Eesti riigiarhiivi ja Eesti ajaloomuuseumi materjale. Näituse on koostanud Lea Hein ja kujundanud Tiit Laur. Raamatukogu on avatud E, K, N, R kella 10–17 ja T kella 12–19, L ja P suletud. Info tel 436 4103.

Suure-Jaani külalistemajas saab näha Valev Seina maalinäitust «Jaanist mihklipäevani». Ilmatri tänav 3-a. Tel 551 5932.

Abja kultuurimaja esimese korruse fuajees ja väikeses saalis on näitus «Looduse aasta foto 2012», Abja päevakeskuses Jaan Pääsuke fotonäitus «Mäng valgusega». Abja Ukuva ruumes saab näha pärandkultuuri aastale pühendatud näitust «Oh aegu ammuseid». Kõik näitused on avatud juuli lõpuni asutuste lahtioleku aegadel.

NIMEPÄEV

Täna on nimepäevalised on Eerika ja Erika.

HOROSKOOP

JÄÄR (21. III – 20. IV) Oled kangekaelne ja kaitsesid tuleselt oma maailmavaateid. Äärmuslik suhtumine kutsub teistes esile provotseeriva hoiaku.

SÖNN (21. IV – 20. V) Pööra suuremat tähelepanu sellele, mida kaaslased sulle räägivad või soovivad. Ära alahinda oma partneri mõtteid ja tõekspidamisi.

KAHSIKUD (21. V – 21. VI) Oma enesekindlusega võid võita keerulisi olukordi. Suurenevad su esinemisvajadus ning soov olla teiste jaoks imetletud juht.

VÄHK (22. VI – 22. VII) Su väljenduslaad võib täna olla äärmuslik. Naudid seda, kui saad inimesi oma vulgaarsustega šokeerida.

LÕVI (23. VII – 22. VIII) Tähtsustad üle kõikvõimalikke suhteprobleeme, pinged võivad tekkida üksteisest möödarääkimise tõttu.

NEITSI (23. VIII – 22. IX) Oled nii enda kui oma kaaslaste suhtes liiga range. Sinu seisukohad võivad olla õiged, kuid teistes tekib siiski soov eemalduda.

KAALUD (23. IX – 23. X) Kipud olema valgel ajal vales kohas ning seetõttu võid kuulda midagi sellist, mis pole sinu kõrvadele mõeldud. On vargust oht.

SKORPION (24. X – 22. XI) Võimalik, et sinult palutakse teenet, mida viisakuse pärast ka teha püüad, kuid hiljem taipad, et see pole sulle kasulik.

AMBUR (23. XI – 21. XII) Kõik vana on sulle võõras, püüad teha uusi avastusi. Oled originaalne inimene, kes ei võta omaks traditsioone.

KALJUKITS (22. XII – 20. I) Lased end kuulujuttudest häirida. Väldi olukordi, kus võiksid stressi tunda.

VEEVALAJA (21. I – 18. II) Täna mängivad olulist rolli pealtnäha tühi asjad ja ka tähtsusetud suhted võivad osutuda vägagi tähtsaks.

KALAD (19. II – 20. III) Sul on raske keskenduda ning oled närviline ja enese suhtes rahulolematu. Väldi ületöötamist ja luba endale midagi meeldivat. Allikas: Delfi

LEMEKS **USALDUSVÄÄRNE PARTNER AASTAST 1993**

- METSAKINNISTUTE JA RAIE OST
- METSAMATERJALI OST
- RAIE- JA TRANSPORDITEENUS

www.lemeks.ee
Tel +372 502 1666, 799 1474
margus.juhkam@lemeks.ee

TATOLI **Sooduspakkumine!**

Överum adrad

CX 4975 H
4-hölmaline pöördader
hinnaga **12 500.- +km**

DX 5975 H
5-hölmaline pöördader
hinnaga **16 500.- +km**

Edasimüüjad:
OÜ Rodnas: 513 2417
Lemar Auto OÜ: 510 2980

Tartu tel: 740 9415
Pärnu tel: 442 4420, 525 8022
Paide tel: 389 3400, 5332 8662

www.tatoli.ee

Sakala.

IGA TEINE reakuulutus juulikuu lõpuni «Sakalas» TASUTA!

Kõik «Sakala» kuulutused loetavad ka digilehes
www.sakala.ajaleht.ee

Kuulutuste vastuvõtt «Sakala» toimetuses Tartu t 8
E–R kl 9–17, lõuna 13–13.30,
ettevõtetele e-posti aadressil kuulutused@sakalakirjastus.ee
Info tel 433 0062

ET SUVI KORDA LÄHEKS!

SPORT

Toimetaja MADIS LUIK, 433 0043, madis.laik@ajaleht.ee

2.

Täna peetakse Viljandi staadionil teivashüppe see-riavõistluste teine etapp, mis seekord kuulub ka Eesti *grand prix* sarja. Kell 17 algaval võistlusel on lisalaanala kavas kõrgushüppe.

JALGPALL

Tuleviku esiliigahooaeg on jõudnud poole peale

ALVAR LOOG,
jalgpallihuviline

Viljandi Tuleviku esindusmeeskond kohtus reedel Tallinnas sealse Puumaga ning pidi leppima pettumust valmistava 1:1 viigiga. Esiliiga tabelis paikneb Tulevik nüüd, kui täpselt pool turniiri on mängitud, ikka teisel kohal.

Esiliiga teise mängude ringi viimane voor tõestas taas, et selles liigas võivad kõik kõigile punkte kaotada. Tuleviku vastane Tallinna Puuma, kel oli seni peetud 17 kohtumises tulnud koguni 12 korral tunnistada konkurendi paremust, hakkas endast peaaegu kolm korda enam punkte kogunud Tulevikule südilt vastu ning lahkus väljakult viigiga.

Puuma läks kohtumist juhima üheksandal minutil, kui karistuslöögist antud pall suunati karistusala keskelt peaga tagumisse posti, kust Valeri Kurlõtskin selle omakorda peaga Tuleviku väravasse sookutas.

Luhtunud penalt

Tulevik viigistas üheksa minutit hiljem. Rasmus Luhakooder vedas palli vasakult äärelt ilusa soolorünnaku lõpetuseks trahvikasti ääreni ning tulistas selle sealt täpse maalöögi väravavahile püüdmatult puuri vasakusse alanurka.

Selle suhteliselt võimalus-

Nüüd, kui täpselt pool turniiri on mängitud, jätkab Viljandi jalgpalliklubi Tulevik esindus Eesti jalgpalli meistrivõistluste esiliiga tabelis teisel kohal.

tevaese kohtumise saatust näis olevat otsustatud 57. mänguminutil: Tuleviku paremäär Karel Kübar lõi palli igati määrustepäraselt Puuma väravasse. Algul käega keskeringi poole osutanud väljakukohtunik Martin Salong arvas seejärel paremaks piirikohtunikuga nõu pidada, muutis pärast seda meelt ning asendas värava penaltiga.

See oli väga kummaline ja kindlasti vale otsus, sest Tuleviku tipuründaja Kristen Kähr küll kukkus karistusallas, kuid

pealtnäha kõrvalise abita ning juba enne kohtuniku viilet oli pall sama olukorra jätkuks Puuma väravasse.

Penaltit lööma läinud Rasmus Luhakooder saatis palli paraku liiga keskele, kust Puuma väravavaht selle tõrjus. Olude sunnil ainult ühe vahetuse teinud Tulevikul oli seepeale veel mitu võimalust kohtumise võita, kuid rohkem pall teed väravasse ei leidnud.

Et samal ajal kaotasid punkte ka Tuleviku konkurendid, püsib Viljandi meeskond tabelis ikka teisel positsioonil. Ühe kohtumise vähem pidanud Jõhvi Lokomotiv on kogunud kolm punkti enam, Tuleviku selja taga on kuue punkti sees koguni neli meeskonda.

Tasub meenutada, et otse pääseb esiliigast meistriliigasse kõigest üks meeskond ning üks klubi saab õiguse pidada meistriliiga eelviimasega üleminekumänge. Selles arvestuses on Tulevikul järele kõigest kolm konkurenti, sest meistriliiga klubide duublid, kel puudub võimalus kõrgemale tõusta, arvesse ei lähe.

Võib karta, et head stabiilsust ja resultatiivsust näidanud Jõhvit püüda käib Tulevikul üle jõu, küll aga peaks sinsele meeskonnale olema jõukohane kaitsta iseseisvate klubide arvestuses teist kohta, sest konkurendid Rakvere Tarvas ja Tartu SK 10 jäävad praegu mahaviie ja kuue punktiga.

Kui esimese mängude ringi läbis Tulevik kaotuseta ning

TABELISEIS

Eesti jalgpalli meistrivõistluste esiliiga tabeliseis

1. Jõhvi FC Lokomotiv	17	10	5	2	43:15	35
2. Viljandi JK Tulevik	18	8	8	2	26:13	32
3. Tallinna FC Levadia II	18	7	9	2	33:18	30
4. Tartu JK Tammeka II	17	8	4	5	27:23	28
5. Rakvere JK Tarvas	18	7	6	5	31:28	27
6. Tartu SK 10	18	8	2	8	29:31	26
7. Tallinna FC Flora II	18	7	3	8	21:27	24
8. Vändra JK Vaprus	16	3	5	8	21:25	14
9. Tallinna FC Puuma	18	3	3	12	22:38	12
10. Kiviõli FC Irbis	18	3	3	12	17:52	12

Tabelis on ära toodud peetud kohtumiste arv, võidud, viigid, kaotused, väravate suhe ning punktid.

Allikas: Eesti jalgpalli liit

kogus kaheksa kohtumisega 20 punkti (väravate vahe 16:2), siis teises ringis, kuhu mahtus ka üks esimesest ringist edasilihtatud kohtumine, teenis meeskond 10 mänguga kõigest 12 punkti ning väravate suhe oli koguni negatiivne, 10:11. Tuleb välja, et arvukad viigid on meeskonda siiski konkurentsis hoidnud, sest lähikonduritele on Tulevik seni kaotanud punkte ainult ühes kohtumises.

Taseme langus

Tuleviku taseme languse on tinginud lühike pink ning kaitseliini pidevad muudatused; kõige tipuks siirdusid senise keskkaitsepaari moodustanud Janar Üunap ja Gerdo Juhkam juulis Flora duublis.

Mingit edu pole meeskonn-

nale toonud ka turvaline, ent natuke hambutu ühe ründaja taktika, mida peatreener Aivar Lillevere eelistab kasutada kõigi vastaste puhul. See eeldab sihile jõudmiseks kiireid ja liikuvaid ääri, kuid teise ringi kohtumistes oli Tuleviku tipuründaja enamasti ees nagu üksikul saarel.

Alates aprilli lõpust on Viljandi meeskond lõõnud 12 esiliiga kohtumises kõigest 11 väravat — seda on kõrgema liiga koha sihtimiseks ilmselgelt liiga vähe.

Homme kell 19.30 läheb Tulevik Tartu Tammestaadionil vastamisi ühe pearivaali, Tartu SK 10-ga. Kodupublik võib meeskonda näha tuleva nädala pühapäeval. Kell 19.30 algavas kohtumises on tema vastane Tallinna Levadia teine.

Raiko Mutle: seis on raske, aga mitte halb

MADIS LUIK
madis.laik@ajaleht.ee

Viljandi jalgpalliklubi Tulevik presidendi ja mängija Raiko Mutle sõnul on meeskonnal olnud praegu küll veidi keeruline mängudeks valmistuda, ent jalgpallurite nimel on siiski piisavalt pikk, võimaldamaks kohtumisteks võistkonda kokku panna.

Suvisel mängijate üleminekuperioodil lahkusid Tulevikust Gerdo Juhkam ja Janar Üunap ning ühinesid FC Flora süsteemiga. Mutle mõõnis, et see on muutnud kaitseliini senisest haavatavamaks, kuid oli

Raiko Mutle

veendunud, et tekkinud tühimiku suudavad täita nooremad mängijad, kellele avaneb nüüd võimalus end tõestada. «Meil leidub piisavalt mehi, keda vabaks jäänud positsioonidel kasutada,» kinnitas ta.

Peale eespool nimetatute on klubi presidendi jutu järgi teisigi noori, kes lõpetasid gümnaasiumi ning teevad nüüd edasiõppimisplaane, püüvad näiteks mõnda ülikooli. «Seis on veidi raske, aga mitte halb,» leidis Mutle. Tema sõnul oli asjade sellist käiku ette näha juba hooaja algul.

«Meil on ju seni hästi läinud,» kordas ta.

Tartu t 8, 71020 Viljandi
Üldtelefon 433 0040
Faks 433 4275
Internet: <http://sakala.ajaleht.ee/>
e-post sakala@ajaleht.ee
Reklaami telefon 433 0063, faks 433 0080
Kuulutuste faks 433 0066
e-post reklaam@sakalakirjastus.ee
kuulutused@sakalakirjastus.ee
Klienditeenindaja-sekretär
Marge Ira 433 0040
Peatoimetaja Hans Väre 433 0050
Peatoimetaja asetäitja
Marko Suurmägi 433 0042
Vanemtoimetaja
Rannar Raba 433 0051
Toimetajad
Maarja Möldre 433 0082
Anu Arak 433 0082
Arvamustoimetaja
Karl-Eduard Salumäe 433 0048
Reporterid
Aivar Aotäht (uudised) 433 0085
Margus Haav (kultuur) 433 0046
Sigrid Koorep (uudised) 433 0049
Madis Luik (sport) 433 0043
Sten Mahov (tarbija) 433 0052
Kaie Mõlter (uudised) 433 0041
Siim Piirak (uudised) 433 0084
Üllar Priks (uudised) 433 0044
Tiina Sarv (kultuur) 433 0047
Egon Valdaru (uudised) 433 0053
Fotograaf Elmo Riig, Marko Saarm 433 0057
Korrektorid Kadri Soon, Ülle Mallmann 433 0056
Kujundusjuht Ain Kivilaan 433 0058
Küljendus Piret Holtmann, Katri Henga 433 0055
Reklaamitoimetuse peaspetsialist
Merlin Muts 433 0063
Müügispetsialistid
Airi Janke 433 0060
Monika Schults 433 0064
Kuulutuste ja ajalehe tellimuste vastuvõtu klienditeenindaja
Andra Tetsmann 433 0062
Kujundaja Imbi Padrik 433 0081
Küljendaja-kujundaja
Liina Valt 433 0081
Korrektor Gitta Lilienthal 433 0083
Finantsjuht
Pilvi Sume 447 7099
Raamatupidajad
Kaie Liiv 433 0065, Meeli Eismann 433 0068

Kuulutuste vastuvõtt tööpäeviti kella 9–17, lõuna kella 13–13.30. Järgmise päeva ajalehte kella 12-ni. «Sakala» ilmub viis korda nädalas. Väljaandja AS Ühinenud Ajalehed. Juriidiline aadress Gildi t 1, 51007 Tartu. Postiaadress Rüütli t 14, 80010 Pärnu. Toimetuse käsikirju ei tagasta ja võtab endale õiguse neid lühendada. Välisautorite honorarid kantakse üle pangakontole üks kord kuus järgmise kuu 6. kuupäeval. Koik ajalehes «Sakala» avaldatud artiklid ja fotod on autoriõigusega kaitstud teosed, mille reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma AS-i Ühinenud Ajalehed kirjaliku nõusolekuta keelatud.

Trükitud Kroonpressi trükikojas. Tiraaž 8663

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda pressiohkuskesse, pn@eal.ee või telefon 646 3363.

Teisipäeval sündisid Viljandis poiss ja tüdruk.

30 AASTA EEST

«Tee Kommunismile», 9. VII 1983

Kolmapäeval kerkis rajoonihaigla ehituse kohale parg. Töödejuhataja Karl Loog seletas asja niiviisi: «Ehitajail on kombeks tõmata parg üles, kui sarikad on paigas. Suure haigla katust muidugi sarikatele ei panda. Mehed viisid pärja üles siis, kui Jaan Põldsalu brigaad oli A-korpuse rajamisel jõudnud põõningukorruse riigile paigaldamiseni. Riigleid, teate ju küll, võib ka taladeks nimetada. Nende peale laotakse katusekonstruktsioonid.»

KINNISVARA

Anda üürile 1-toal korter Toome tänaval. Tel 513 2675.

Müüa renoveeritud korter (47 m², II korrus) Paalalinnas. Tel 5560 9327.

Ostan väikese aiaga maja Viljandis. Tel 515 4288.

Rootsi investor ostab teie metsakinnistu erihinnaga. Pakkumised tel 524 8513.

Soovin üürida korteri Viljandis, otse omanikult. Tel 5870 1016.

SÕIDUKID

Ostame 1990.—2008. a sõiduautosid. Tel 5555 8120.

TEENUSED

Carstopis kliimahooldus 45 €.

Firmalt üldehitus-, katuse-, siseviimistlus- ja korterite remonditööd. Kvaliteet. Garantii. Tel 5344 5466.

Kanalisatsiooni- ja veetrassitööd, kaevetööd. Suvaveepumpade ja septikute paigaldus. Tel 521 7415.

Katusetööd. Tel 5889 6817.

Lukksepatööd. Tel 5694 9844.

Majade värvimine, pritskrohvimine ja parandused, survepesu. Tel 5190 7192.

Muruniitmine. Tel 5457 8759.

Ohtlike puude langetus, vilja-, ilu- ja põlispuude hooldus, hekkide rajamine ja lõikus, metsanduslikud tööd. Tel 516 2812, www.arboristid.ee.

Ohtlike puude lõikus. Tel 5804 2760.

HÜDRO-VOOLIKUD
PARIMA HINNA JA KVALITEEDIGA
Võida ajas ja rahas!

OÜ Enberg T. E.
Paistu t 3-a, Viljandi
E-R kl 8–18, L kl 9–14
Tel 434 9090

Ohtlike puude raie ja puude hooldustööd. Tel 5686 6157.

OÜ Hansa Meistrimehed teeb üldehitustöid. Tel 5744 4286.

Puur- ja maaküttegaevude tegemine, pumpade ja septikute paigaldus. Vee-, kaeve- ja kanalisatsioonitööd. Tel 521 7415, www.baltipuurkaev.ee.

Pakume kaeveteenust 2 t miniekskavaatoriga, 20 €/h ja vedu. Info ja tellimine tel 5647 8251.

Soojustamine puistevillaga. Tel 5665 0604, 502 0066.

Takso tellimine kella 22—6. Tel 5308 9900.

Virtsapütt. Tel 518 5879.

Üldehitustööd, puitkarkasside ehitus, lammutustööd ja vanade hoonete taastamine. Täpsem info tel 5823 8625.

KOOLITUS

Soome tööohutuskardikoolitus 20. juulil ja 3. augustil, hind 85 €. OÜ Unigo Partners (koolitusluba nr 6240HTM), tel 5661 4656, www.aktualkoolitus.ee.

TÖÖ

AS Ekseko pakub alalist tööd põrsatootmisosakonna operaatorile. Info tel 515 8971.

Autojuht (C-, D-, E-kat) otsib tööd. Tel 5567 1189.

Otsin tööd, sobivad igasugused tööd. Tel 5673 3790.

Pakume CE-kat veoautojuhile stabiilset tööd Soome—Rootsi liinil. Korralik tehnika ja palju tööd. Vajalikud töökogemus pool- või täishaakel ja eesti keele oskus. Kasuks tulevad kohusetunne, ausus ja lojaalsus. Info E—R kella 10—16 tel 5340 0065, Andrus.

Vajame kaminapuude pakkijaid ja platsitöölisi. Tel 5679 7034.

Võtame tööle plaatija ja sisetöde tegija. Tel 5559 4392.

METSAMATERJAL

Metsä Forest Eesti AS ostab kasvavat metsa, metsamaad, palke, paberipuid, küttepuitu ja võsaraiejäätmeid. Tel 511 8671, 509 0200.

PÕLLUNDUS

Müüa Saksa kartulikombain E667. Tel 528 2929, 5340 8292.

Müüa soodsalt heina. Vedu. Tel 5664 5384.

OST

Ostan 3-meetrist leppa. Tel 502 3686.

MUSTA JA VÄRVILISE METALLI KOKKUOST
ALATI PAREMAD HINNAD
KARKSI-NUIA, VIILJANDI MNT 3C
☎ 16961 WWW.TOLMETS.EE

Ostan traktori MTZ-82. Tel 502 3686.

Soovin osta lepalanke. Tel 5558 0190.

MÜÜK

Halupuud ja kaseklotsid võrgus. Tel 5637 3783.

Kuivad ja toored küttepuud. Tel 502 9596.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalaudu. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Südamlik kaastunne Mairele ja Sulevile ema

MEIDA AUSTRINI

kaotuse puhul.

Perekond Kalam

Mälestame

MEIDA AUSTRINIT

Siiras kaastunne Mairele ja Sulevile perega.

Perekond Oja

Kallis Eleriin, meie sügav kaastunne sulle ja teistele pereliikmetele sinu armsa isa

MARGUS LOHU

kaotuse puhul.

Aveli ja Katariina

Mälestame kallist sugulast

MARGUS LOHUT

ning avaldame sügavat kaastunnet Matile ja Silvile lastega.

Aivar, Enno ja Arvi peredega

Kallis Raivo perega ja Andres! Südamlik kaastunne teile kallil poja, venna ja sõbra

ARVED ZUNTOVI

kaotuse puhul.

Külli, Tiit ja perekond Nõmm

Südamlik kaastunne Raivole poja

ARVED ZUNTOVI

ootamatu kaotuse puhul.

Zanna ja Endel

Kallist ema

LAINE LILLEPÖLDU

18. VII 1923 — 3. X 2012

mälestab 90. sünniaastapäeval poeg perega.

Mälestame oma kallist mammat

HELGI RABA

80. sünniaastapäeval.

Lapsed peredega

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Puhastatud mustikad, 10 liitrit 20 €. Tel 5648 9723.

Lõhutud küttepuud. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Must 3 m lepp, 5 tm koorem 180 €. Tel 553 6074.

KATUSED ja LISATARVIKUD

5347 4353 • viljandi@olly.ee
Leola 58, Viljandi
www.olly.ee

Müüa lõhutud küttepuid. Tel 5683 0454.

Müüa kase- ja lepaklotse 60 l võrgus, 1,50 € võrk. Tel 433 3130, 523 8503.

Müüa põranda-, voodri- ja ehituslaudu. Eri laiused. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Pakitud kütteklotsid ja kamina-puud. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503.

Pakitud turba- ja puitbrikett alusel. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Toores lepp ja kask. Tel 5391 4443.

Voodrilaud.ee, parim hind. Tel 513 2021.

KAOTATUD

Bussijaama läheduses läks kaduma väikest kasvu Siiami kass. Tel 5557 0180.

Mälestus püha sinust hinge jääb helge ja hea. Meie mõtetes püsib sa üha, elad edasi meie seas.

Lahkunud on meie kallis abikaasa, ema, vanaema, vanavanaema ja ämm

HILDA NUUTER

12. IV 1932 — 16. VII 2013

Leinavad omaksed.

Ärasaatmine laupäeval, 20. juulil kell 11 Riia mnt kabelist samale kalmistule.

Üks tee käidud lõpuni, jääb järele mälestus.

Teatame kurbusega, et lahkus meie kallis isa

ANTS MILL

13. VIII 1945 — 16. VII 2013

Leinavad lapsed peredega.

Ärasaatmine reedel, 19. juulil kell 11 Viljandi Pauluse kirikust Metsakalmistule.

Mälestame

MEIDA AUSTRINIT

Siiras kaastunne Mairele ja Sulevile perega.

Perekond Oja

Avaldame kaastunnet Mallele, Helile, Ahtile, Rainarile ja Raigole kallil õe, naiseõe ja tädil

ANNIKA UIBOPUU

surma puhul.

Ülle, Ille ja Viljar peredega

Mälestame kallist sugulast

MARGUS LOHUT

ning avaldame sügavat kaastunnet Matile ja Silvile lastega.

Aivar, Enno ja Arvi peredega

Avaldame siirast kaastunnet Jaan Kaldale ja tema perele kallil

ELFRIDA KALDA

lahkumisel igaviku teele.

Töökaaslased Viljandi waldorfkoolist

Kallis Raivo perega ja Andres! Südamlik kaastunne teile kallil poja, venna ja sõbra

ARVED ZUNTOVI

kaotuse puhul.

Külli, Tiit ja perekond Nõmm

Südamlik kaastunne lähedastele

ELFRIDA KALDA

kaotuse puhul.

Saimre Seakasvatuse OÜ

Südamlik kaastunne Raivole poja

ARVED ZUNTOVI

ootamatu kaotuse puhul.

Zanna ja Endel

Mälestame naabrinaist

MEIDA AUSTRINIT

Avaldame kaastunnet lähedastele.

Perekond Leemet

Kallist ema

LAINE LILLEPÖLDU

18. VII 1923 — 3. X 2012

mälestab 90. sünniaastapäeval poeg perega.

Kallist

MEIDA AUSTRINIT

mälestavad perekonnad Mutle ja Štaskevitš.

Aeg annab teist mul tagasi, ei ema südant iialgi. Avaldame sügavat kaastunnet Maiele ema

HILDA NUUTERI

surma puhul.

Elve, Karin, Linda, Mai, Maie ja Ave

Soe suvetuul võttis sul käest, viis sinna, kust tagasi ei tulda.

Mälestame kallist

VIRVE KIVI

ning avaldame kaastunnet Vidrikule laste ja lastelastega.

Alfred perega

Lahkus kallis

VIRVE KIVI

12. XI 1944 — 13. VII 2013

Leinavad lesk ja lapsed peredega.

Ärasaatmine teisipäeval, 23. juulil kell 13 Kivi turismitalust tuhastamisele.

Avaldame siirast kaastunnet Anule ja Vidrikule ema ja abikaasa

VIRVE KIVI

surma puhul.

Krista ja Franko

Mälestame head naabripere-naist

VIRVE KIVI

ja tunneme leinas kaasa omastele.

Perekond Hallaste

Soe suvetuul võttis sul käest, viis sinna, kust tagasi ei tulda.

Südamlik kaastunne Vidrikule abikaasa, lastele ema ja vanaema

VIRVE KIVI

kaotuse puhul.

Tädi Aino, Jaak, Peep ja Elve peredega

Elu on laul, nii habras ta viis, heliseb hetke ja katkeb siis. Mälestame kallist vennanaist

VIRVE KIVI

Avaldame kaastunnet Vidrikule lastega.

Edgar perega, Helga ja Kalle

NÄDALALÕPU PAKKUMISED
NELJAPÄEVAST PÜHAPÄEVANI

NEKTARIIN, kg
Hispaania, I klass
1.49

KÕIKIDELE KLIENTIDELE

MAKS & MOORITS SEAPRAAD KAMARAGA, kg
Eestimaisest lihast, ~1,3 kg
7.99
3.59 **-55%**

TERE SUITSUJUUST
280 g
2.75
1.69 **-38%**
6.04/kg

JACOBS KRÖNUNG FILTERKOHV
500 g
5.59
3.29 **-41%**
6.58/kg

HELE ÕLU FAXE LITE 4,7% 0,5 l
Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada Teie tervist.
0.49
0.98/l + pant 0.08
PAKKUMISED KEHTIVAD SÄÄSTUKAARDIGA 18. - 21. JUULINI.
Toodete tavahinnad on Laagri Maksimarketil põhjal 12.07.2013 seisuga. Piltidel on illustreeriv tähendus.

SIMPLY CLEVER

ŠKODA

UUS ŠKODA Superb on kohal!
 Oma elust 3 aastat veedate autoroolis.
 Selle ajaga teete maakerale peale 19 tiiru...

Erimudel
 Superb
 COMFORT

17 990 €

5,9 l / 100 km
 125 hj

Uus ŠKODA Superb – kui mugavus ja ruumikus loevad!

Erimudel Superb Combi COMFORT
18 990 €

6,1 l / 100 km
 125 hj

ŠKODA Eesti
 mobiilirakendus
 Saadaval
 App Store'is

Facebook.com/skodaest

Hinnas sisaldub: metallikvärv • konditsioneer • CD/MP3 raadio + 8 kõlarit • alarm • kiirushoidik • kesklukustus • valuväljed 16" • talverehvid • elektrooniline stabiilsuskontroll ESP • 6 turvatatja ... ja palju muud!

Moller Auto Viljandi OÜ • Viljandi, Tallinna mnt 45 • Tel: 4355 340 • viljandi@skoda.ee **www.skoda.ee**